

Moralne in etične vrednote naše revolucije posredovati mladini

Program dela komisije za stike s šolstvom pri svetu za razvijanje in negovanje tradicij NOB

V letu 1970 bomo praznovali 25-letnico osvoboditve, 1971 pa 30-letnico vstaje slovenskega naroda. Pri republiškem odboru Zveze združenj borcev NOV Slovenije že dalj časa dela svet za razvijanje tradicij NOB, ki si je za prihodnji dve leti — v zvezi z omenjenima obletnicama — postavil posebne naloge.

Ena izmed komisij sveta za razvijanje tradicij NOB je tudi komisija za stike s šolstvom in izobraževalnimi zavodi; njen predsednik je tov. Dušan Kompare. V razgovoru, ki smo ga

imeli z njim, nam je na kratko pojasnil, kakšne naloge si je postavila ta komisija in kakšen je sploh pomen njenega dela.

»V prvi vrsti,« je dejal tov. Kompare, »želimo, da bi se izboljšali — in to bistveno izboljšali — načini in metode obravnavanja tega področja v šoli: razvijanje tradicij NOB naj bi ne teklo več samo po že ustaljenih in čisto preživetih kolesnicah in oblikah, prilagojeno naj bi bilo sedanjemu času, sprejemljivo mora biti za mlado generacijo. S kvalitetnim, razumljivim in mladini dostopnim posredovanjem morajo postati moralne in etične vrednote revolucije ter vrline revolucionarjev prva vse naše družbe. Z razvijanjem in negovanjem tradicij NOB hočemo zagotoviti v vseh strukturah družbe humanistične odnose med ljudmi, vzbujati ljubezen do domovine, pravilno vedenje, preprečiti zgodovine in krepiti obrambne sposobnosti naroda. V ta namen so seveda potrebna sodobna sredstva in pripomočki za pouk.

Ne gre torej le za to, da se učenci nauče zgodovine NOB in prejšnjih naših revolucionarnih obdobj; naučiti jih je treba, da bodo znali vrednotiti vse to. Varen je torej predvsem ta vzgojni vidik pri oblikovanju mladih generacij, ki morajo biti tudi v bodoče nosilec napredka in revolucionarnih procesov. Vsa vzgoja mladega človeka se mora opirati z najboljšimi tradicijami naše preteklosti.

Komisija za stike s šolstvom in izobraževalnimi zavodi pri svetu za razvijanje tradicij NOB je pripravila konkreten program za uresničevanje postavljenih nalog. Iz tega programa navajamo nekaj najvažnejših točk:

— podjetje Sava film bo pripravilo na podlagi dokumentarnega gradiva obdelavo dogodkov iz naše NOB na 8 mm filmu;

— komisija bo predlagala republiški sekretariatu za prosveto in kulturo tri razpise, in sicer: za izdelavo priročnika za metodiko poučevanja zgodovine NOB v šolah, za izdelavo vodiča po partizanskih poteh in izdelavo gramofonskih plošč za osnovne šole s temo narodni heroji;

— komisija bo podprla prizadevanja jugoslovanskih pionirskih iger pri organizaciji zborovanih pionirjev — zgodovinarjev, kot bo npr. letošnje v Slovenji Gradcu na temo Moj kraj v NOB;

— skupno s komisijo za glasbeno umetnost bo komisija proučila možnost izdelave plošč partizanskih pesmi za osnovne šole;

— s predstavniki študentske organizacije na univerzi se bo komisija pogovorila o tem, kako

uresničiti razvijanje tradicij NOB tudi na univerzi;

— komisija bo organizirala pogovore na temo Sole in muzeji NOB ter posvete s pedagoškimi svetovalci za zgodovino ter ravnatelji šol in učitelji tistih učnih predmetov, ki obsegajo tudi tematiko NOB.

Svet za razvijanje tradicij NOB je razen tega predlagal sekciji za razvijanje tradicij pri republiški konferenci SZDL, da

pripravi širši posvet vseh družbenih dejavnikov o dosedanjih izkušnjah in nalogah pri razvijanju revolucionarnih tradicij med mladino.

Pripravlja se tudi monografija šolstva med NOB. Posebno veličasten spomenik naši NOB pa naj bi bila nova »ogledna« šola v Cerknem, v kateri bi bilo organizirano specializirano delo za razvijanje tradicij NOB.

dh

Nova šola v Cerknem — izjemen spomenik

Gradnja šol v zadnjih letih sicer ni novost, priprave za novo šolo v Cerknem pa obetajo, da bomo začeli graditi tudi šole s povsem določenim namenom. Sole, v katerih bo potekal pouk po novih metodah, učne ure pa bodo postale vsebinsko pestrejšje in bogatejše.

Taka šola naj bi zrasla do 29. novembra 1971 oziroma do januarja 1972 tudi v Cerknem — v spomin na zgodovinsko vlogo tega kraja. Idejni koncept in programski projekt za novo šolo ter predlog razpisa za izdelavo idejnega projekta so obravnavali tudi na drugi seji odbora za postavitev

nove šole v Cerknem. V odboru — vodi ga dr. Joža Vilfan — je štirideset najvidnejših političnih, kulturnih in drugih javnih delavcev iz vse Slovenije.

Po mnenju udeležencev se je pa tudi raznih pedagoških institucij naj bi bila nova šola hospitacijska — glavni predmet pa bo zgodovina NOB. Po prvotni zamisli bi šola zbirala, hranila in razstavljala zgodovinsko gradivo (leposlovno in strokovno literaturo, ki obravnava NOB, arhivsko gradivo idr.). Učitelji in učenci bi zbirali tudi gradivo za proučevanje kraja, v katerem bo šola. Leto naj bi bilo urejeno po tematici (razvoj partizanskega šolstva, kulturno-prosvetna dejavnost, zdravstvo itn.).

Šola kot hospitacijska ustanova bo seveda povezana z našimi pedagoškimi institucijami; v njej bodo proučevali metode pouka zgodovine NOB, preizkušali učbenike, organizirali ekskurzije, prirejali seminarje za učitelje zgodovine NOB itn.

Strokovna služba republiškega sekretariata za prosveto in kulturo je že izdelala — v skladu z normativi — prostorski program, pri čemer je upoštevala specifične programske zahteve tovrstne šole.

Člani odbora so soglasno podprli zamisel o hospitacijski šoli, poudarili pa so, da nobena šola ne more in ne sme biti muzej. Nevarno je, da bi v razpravah o njenem namenu pozabili na osnovno nalogo šole, to je na vzgojo odnosa otrok do revolucije. Šola naj ne bo le shramba dokumentov, temveč središče, v katerem bodo znali učitelji privzgojiti mladim pravilen odnos do dokumentov in dogodkov v NOB.

Tudi idejni projekt za gradnjo šole naj bi te naloge povsem upošteval. Šola bo blizu dveh starih šolskih poslopj, ki ju bo mogoče kasneje ustrezno adaptirati.

In od kod denar za novo šolo? Približno tri milijone naj bi pomagale zbrati skladu za izgradnjo razne organizacije in društva, drugo polovico pa bo posodila republiška izobraževalna skupnost.

M. K.

Iz dokumentov Muzeja ljudske revolucije v Ljubljani: tovariši nesejo ranjenega borca

Muzej ljudske revolucije v Ljubljani — bogata zakladnica naše narodne preteklosti

Iz »Znanstvenega inštituta pri IOOF« — ustanovljenega z odlokom Osvobodilne fronte 12. 1. 1944. leta — se je razvil današnji Muzej ljudske revolucije Slovenije v Ljubljani (Cekinov grad, zraven hale Tivoli). S stalnim zbiranjem in proučevanjem gradiva iz zgodovinskih dogodkov naše NOV so se muzejske zbirke večale in bogatile: od ustanovitve muzeja do danes so sodelavci

muzeja pripravili okrog 40 večjih in manjših tematskih razstav, med njimi tudi več potujočih, ki so privabile nove tisoče obiskovalcev. Muzej je sodeloval tudi na veliki razstavi »Jugoslovanska likovna umetnost v NOB«, ki je gostovala v Sovjetski zvezi in drugih vzhodnih državah.

Stalno dopolnjevanje zbirke in seznanjanje javnosti z njimi s pomočjo občasnih razstav je pri-

pomoglo k popularizaciji muzeja in s tem tudi k vedno večjemu številu obiskovalcev. V trinajstih letih, odkar je muzej odprt javnosti, si ga je ogledalo nad 850.000 obiskovalcev, med njimi več kot 25.000 tujcev z vseh kontinentov. Letno pride v muzej večje število delegacij, med obiskovalci pa je največ mladine — več kot dve tretjini.

Muzej ljudske revolucije je tesno povezan s sorodnimi muzeji v drugih republikah in v zvezi s stiki tudi z muzeji v SZ, Poljski, Češkoslovaški in Vzhodni Nemčiji. Danes je v muzeju shranjenih nad 7000 muzejskih predmetov, nad 130.000 fotografij partizanskega in okupatorjevega izvora, zbirko partizanskega tiska iz osvobojenega in okupiranega ozemlja ter fotodokumentacijo

povojne socialistične graditve. Posebno bogastvo muzeja so umetniška dela iz narodnoosvobodilnega boja, ki jih hrani grafični kabinet muzeja.

Sodelavci muzeja so izdali tudi več publikacij. Najpomembnejša med njimi je Zbornik fotografskih dokumentov o boju KPS, ki je do sedaj izšel v 5 knjigah.

Ena osnovnih nalog muzeja bo tudi v prihodnje zbiranje muzejskega gradiva in s tem bogatitev muzejskih zbirk, da bo tako generacijam, ki prihajajo, ohranjen živ spomin na našo junško preteklost.

Pred kratkim so sodelavci muzeja izdali poseben katalog, ki je z bogatimi ilustracijami muzejskih eksponatov dober vodnik po muzejskih zbirkah.

h—

Ljubimo svojo domovino in vse njene bratske narode

Program Jugoslovanskih pionirskih iger 1970 obeta veliko množičnost in tudi kvaliteto

Preteklo leto 1969 je bilo med drugim leto prvih Jugoslovanskih pionirskih iger, ki so potekale

pod geslom »Ljubimo svojo domovino in vse njene bratske narode«. S svojo vsebinsko zasnovo — povezati vse jugoslovanske pionirje, jih zbližati z medsebojnimi stiki in srečanji — so lanske jugoslovanske pionirske igre prinesle svežino in se približale otrokom. Splošna ugotovitev je, da so bolj kot kdaj prej bile to zares njihove igre, JPI pa so postale bližnje tudi samim organizatorjem, ki so dokazali izreden interes in pripravljenost prevzemati številna srečanja in prireditve pionirjev. Ni še mogoče govoriti, da se je prav z novimi JPI izoblikovala nova metoda dela, ki bi bistveno pripomogla k intenziviranju družbenega dela z otroki, lahko pa ugotovimo, da so lanske JPI pokazale, da je nadaljnje prizadevanje za družbeno delo z otroki neposredno odvisno od spodbujanja in razvijanja širše družbene iniciative v občinskih središčih. Zagotovo lahko tudi zaključimo, da je porastla zavest in prepričanje odločujočih družbenih činiteljev v

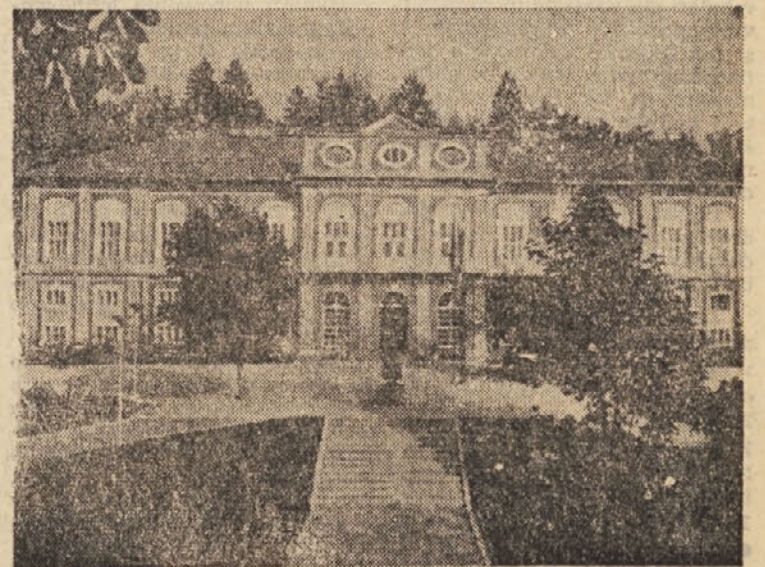
občinah, da je vzgojna vrednost JPI na zasnovah novega programa vredna vse pozornosti in podpore in da so prav zaradi tega številna srečanja pionirjev v Sloveniji dobila tako širok obseg in vsestransko pomoč. (To so ugotovitve, ki jih čujemo na republiški Zvezi prijateljev mladine.)

Se poseben pomen lanskim pionirskim iger pa velja poudariti v vzgojnem pogledu. JPI so na široko odprle pot otroški ustvarjalnosti in aktivnosti, podpirajo ozke meje otrokovega šolskega okoliša in ga povezujejo z vsemi slovenskimi in jugoslovanskimi otroki ob neposrednih stikih.

V letu 1970 bo prvo veliko srečanje pionirjev iz vse Jugoslavije in to že konec februarja na I. zimsko-sportnih igrah v Celju in na Golteh; še prej se bodo pionirji srečevali in merili svoje sposobnosti na snegu in ledu na odrednih, občinskih, področnih in republiških prvenstvih. (Nadaljevanje na 3. strani)

ROK VÝCHOVY
MCMLXX
A VZDELÁVNIA
MEDZINÁRODNÝ
J. A. Komenský

Takšno novoletno voščilnico je prejelo uredništvo Prosvetnega delavca od časopisa »Učitel'ske noviny«, ki izhaja v Bratislavi

Muzej ljudske revolucije v Ljubljani

Križpotja ob ocenjevanju učiteljeve delovne storilnosti

V novembru minulega leta je bilo v Vrnjački banji zvezno posvetovanje na temo: »VREDNOVANJE RADA ŠKOLA«. Minilo je namreč pet let, odkar so pričeli v Srbiji s prvimi poskusi novega načina ocenjevanja učiteljevega dela. V obdobju teh petih let so uvedle vse republike poskusno tak način ocenjevanja, izvedli Slovenijo ter Bosno in Hercegovino. Tudi v Sloveniji je bilo v tem pogledu nekaj storjenega. Republiška izobraževalna skupnost je pripravila hipotetični osnutek za pripravljeno uvajanje novega ocenjevanja učiteljeve delovne storilnosti, bivši Zavod za prosvetno pedagoško službo v Ljubljani pa je opravil na svojem področju, vendar po drugem konceptu, v juniju 1969 prvo sondažo na desetih osnovnih šolah. Od takrat naprej pa je značilen za Slovenijo zopet določen zastoj, ki ga pogojujejo najbrž nasprotujoča načelna stališča. Ta stališča pa imajo največkrat svoj izvor v nepoznanju ergoloških zakonitosti, zato bi le bilo koristno, da bi ta stališča poskusili vsaj nekoliko razčistiti.

1. Čim bolj preprosto je neko delo, tem lažje je oceniti tudi storilnost na takem delovnem področju. Od preprostih fizičnih opravil do zapletenih intelektualnih storitev pa je razumljivo obseben razpon. Učiteljevo delo spada brez dvoma med zelo komplicirana delovna področja, saj je učiteljeva storilnost pogojena po številnih subjektivnih in objektivnih, neposrednih in posrednih,

2. Zgodovinsko razvojno gledano je objektivno nujno prvotno subjektivno storilnostno ocenjevanje, objektivirano, s težnjo po čim večjem prevladovanju objektivnih storilnostnih kriterijev nad subjektivnimi, pa je razvojni, vendar asimptotični ergometrijski cilj.

3. Kakšno je danes pri nas ocenjevanje učiteljeve delovne storilnosti? Bistvo je prehod od subjektivnega na objektivirano ocenjevanje učiteljeve delovne storilnosti? Bistvo je v storilnostnih kriterijih, se pravi: subjektivne storilnostne kriterije moramo zamenjati z objektivnimi. Drugače povedano: npr. realizacijo učnega načrta moramo ugotavljati, ne več po subjektivni, ampak po objektivni — sicer pedagoško nujno diferenciranih, a vendar v načelu za vse možne ergološke kategorije — enakih, objektivnih storilnostnih kriterijih. Samo ob sebi se razume, da bo tudi tako storilnostno ocenjevanje še vedno ergometrijsko relativno, vendar bo ergološko na višji ravni od predhodnega, subjektivnega. Ta ergološko višja raven storilnostnega ocenjevanja pa pogojuje vzporedno večjo storilnost in prav to dejstvo terja, utemeljuje in opravičuje naše napore v tej smeri.

4. V čem je bistvo prehoda od subjektivnega na objektivirano ocenjevanje učiteljeve delovne storilnosti? Bistvo je v storilnostnih kriterijih, se pravi: subjektivne storilnostne kriterije moramo zamenjati z objektivnimi. Drugače povedano: npr. realizacijo učnega načrta moramo ugotavljati, ne več po subjektivni, ampak po objektivni — sicer pedagoško nujno diferenciranih, a vendar v načelu za vse možne ergološke kategorije — enakih, objektivnih storilnostnih kriterijih. Samo ob sebi se razume, da bo tudi tako storilnostno ocenjevanje še vedno ergometrijsko relativno, vendar bo ergološko na višji ravni od predhodnega, subjektivnega. Ta ergološko višja raven storilnostnega ocenjevanja pa pogojuje vzporedno večjo storilnost in prav to dejstvo terja, utemeljuje in opravičuje naše napore v tej smeri.

5. Ne teoretična razglabljanja, tudi pedagoško ergološka ne, ampak družbeni razvoj, samopravno načelo delitve dohodka, je povzročilo v Jugoslaviji hotenja in končno zahtevo po objektiviranem ocenjevanju učiteljeve delovne storilnosti. Ta zahteva pa je, razumljivo, razdelila tako pedagoške teoretike kot praktike za in proti. Najbolj zanimivi sta obe skrajni stališči.

Nekateri so, ne da bi upoštevali posebnosti šolskega dela in pedagoške zakonitosti, mehanično prenesli načela nagrajevanja po delu z materialne proizvodnje na šolsko področje. Od pedagoške službe so zahtevali, naj jim storilnostno razvrsti učitelje in šole, da bodo mogli deliti odslej denar po doseženih delovnih rezultatih. Ker pa pedagoška služba v obstoječih okoliščinah zahteva ni mogla izpolniti, se je sesul nanjo plaz krivičnih pavšalnih obtožb in očitkov: od malomarnosti in brezbrižnosti do strokovne nesposobnosti. — Za nasprotno skrajnost pa je značilno, ne samo neomejeno aprioristično odklanjanje, ampak obsodba, da je v številkah izraženo storilnostno

ocenjevanje na šolskem področju pedagoški kriminal. Gre za ljudi, ki glorificirajo pedagoško delo in ga proglašajo za ergološkega vidika za nedotakljivega. Zanje je namreč znanstveno samo tisto, kar je enakovredno spoznanju, da je v desetinskem številčnem sistemu pet in šest enajst. — Obzodbo pa je doživel, od prve in druge skrajnosti, tudi hipotetični osnutek, ki ga je dala izdelati republiška izobraževalna skupnost. Iluzionisti so očitali temu konceptu brezplodno filozofiranje in nepotrebno izgubljanje časa, saj je stvar vendar čisto preprosta; anatemisti pa so povedali, da takega storilnostnega ocenjevanja še celo v Ameriki nimajo in sploh, da so stremjenja po kakršnekoli »številčniku« na pedagoškem področju nič več in nič manj kot neznanstvena.

Vsa ta skrajna stališča so izrečena »na pamet brez pameti«, kot je nekdo na pol hudomušno, na pol zlobno ugotovil. To pa, žal, ne pomeni, da so taka stališča brez vpliva in posledic, kajti ljudje pogosto sprejemamo trditve in stališča »na pamet brez pameti«, zato sem te skrajnosti tudi omenil.

6. Če hočemo stvarno presojeti možnosti za postopno uvajanje objektiviranega ocenjevanja učiteljeve delovne storilnosti, se moramo sprijazniti z dejstvom, da je to dolgoročni proces in ne aktivistična naloga, uresničljiva prek noči, za katero pojutiranjem ne bomo več vedeli. Nadalje moramo priznati, da bodo prizadevanja v tej smeri resnično znanstvena — znanstvena namreč v dialektičnem razvoju in ne v metafizičnem smislu — samo takrat, če bomo izhajali iz pedagoške ergologije, iz ergološke strukture učnega procesa. To pa pomeni, da moramo med drugim razlikovati — da ne bomo krivični učitelju — njegovo bruto in neto delovno storilnost. Med obeh storilnostima namreč ne moremo preprosto postaviti enačaja, kot to počnejo delno v nekaterih drugih republikah. Poznati moramo učencevo učno zmogljivost, ugotavljanje le-te pa spada med najtežje rešljiva vprašanja v sklopu objektiviranega ocenjevanja učiteljeve delovne storilnosti. Resnično bomo mogli napredovati torej le ob potrpežljivem znanstvenem raziskovanju delu pa čep prav bo še tako težavno in dolgotrajno, kajti vse drugo je, res, dolgoročno presojano, vnaprej obsojeno na neuspeh.

Objektivirano ocenjevanje učiteljeve delovne storilnosti ostaja kot zakonitost pedagoške ergologije zgodovinsko razvojna objektivna nujnost. To je brezpogojno dejstvo, ki ga objektivno ni mogoče zanikati, ne glede na to ali se sploh bomo, kdaj se bomo in kako se bomo lotili znanstvenega raziskovanja v tej smeri v Sloveniji ali kjerkoli drugje.

dr. Jože Sirc

IZ DEJAVNOSTI SINDIKATA

Poročilo o uresničevanju programa RO sindikata delavcev družbenih dejavnosti

(september 1968 — september 1969)

(Nadaljevanje)

TEZE O RAZVOJU IN IZPOLNJEVANJU SISTEMA IZOBRAŽEVANJA IN VZGOJE

Zvezna skupščina je dala v maju 1968 v javno razpravo teze o razvoju in izpolnjevanju sistema izobraževanja in vzgoje z namenom, da bi na podlagi čim širšega strokovnega in javnega mnenja izdelala dokument, ki bi začrtal splošne smerice razvoja vzgoje in izobraževanja. Republiški odbor se je s programom nalog obvezal, da bo sodeloval v javni razpravi. Tako je pododbor za šolstvo republiškega odbora skupaj s komisijo za izobraževanje in kulturo republiškega sveta Zveze sindikatov že v maju sprejel program javne razprave v sindikatih in imenoval predstavnika republiškega odbora v koordinacijski odbor za organizacijo javne razprave.

Omenjena organa sta o tezah razpravljala 14. oktobra 1968 na skupni seji. Po daljši razpravi sta izoblikovala mnenje, da je treba javno razpravo v sindikatih usmeriti prevsem na tista poglavja v tezah, ki govorijo o družbeno ekonomskih temeljih razvoja izobraževanja in vzgoje in o sistemu izobraževanja odraslih.

Pododbor in komisija sta organizirala razprave o tezah v Mariboru, Ljubljani, Kočevju, na Jesenicah, v Kopru, Celju, Škofji Loki, Ravnah in v tovarni »Iskra« v Kranju. Poleg tega je tekla razprava še v vrsti drugih občinskih odborov in osnovnih organizacij.

Na podlagi javne razprave v sindikatih sta predsedstvi republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije in republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije na skupni seji (9. 12. 1968) sprejeli stališča o tezah o razvoju in izpolnjevanju sistema vzgoje in izobraževanja. Predstvi sta se zavzeli, da naj bi zvezna resolucija nakazovala samo osnovne poteze strukture vzgojno-izobraževalnega sistema. Konkretizacija vzgojno-izobraževalnega sistema pa naj bi bila prepuščena republikam, ki bi bile dolžne izgrajevati svojo zakonodajo na vzgojno-izobraževalnem področju v skladu s postavljenimi cilji.

Sprejeta stališča so bila poslana svetu Zveze sindikatov Jugoslavije, centralnemu odboru Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije in koordinacijskemu odboru za organizacijo javne razprave pri republikem sekretariatu za prosveto in kulturo.

Bistvene pripombe so bile upoštene pri sestavljanju osnutka resolucije, zlasti tiste, ki govorijo o družbeno ekonomskih odnosih, in deloma tudi tiste, ki se nanašajo na sistem drugostopenjskega izobraževanja.

STRUKTURA ZAPOSLENIH IN PERSPEKTIVNE POTREBE PO KADRIH V ŠOLSTVU

Ugotovljeno je, da je eden izmed vzrokov za ne dovolj kvaliteten vzgojno-izobraževalno delo tudi ta, da v osnovni šoli učijo učitelji z neustrezno stopnjo ali stroko izobrazbe. Zakon učitelje obvezuje, da si morajo do leta 1972 pridobiti ustrezno izobrazbo. Pododbor za šolstvo si je zadal nalogo, da bo pomagal pri razreševanju kadrovske problematike v šolah. Na seji 18. 4. 1969 je obravnaval analizo zavoda za šolstvo SR Slovenije o pedagoškem kadru na osnovnih šolah in obenem tudi poročilo o izrednem študiju na pedagoških akademijah v Ljubljani in Mariboru. Pododbor je ugotovil, da v Sloveniji nimamo ustreznih kvalifikacijske strukture učiteljev, ki učijo na predmetni stopnji; da nimamo dovolj učiteljev za pouk matematike in fizike; da je razporeditev učiteljev po letih službe neenakomerna in zato bo odziv zaradi upokojitve v prihodnjih 10 do 15 letih majhen, nato pa zelo velik, da je feminizacija učiteljskega poklica izredno velika; da zaposleni, ki si morajo pridobiti izobrazbo, študirajo v težkih razmerah, zaradi česar jih precej študira neradno ali pa sploh ne itd.

Pododbor je na podlagi teh ugotovitev sprejel predlog stališč o razreševanju kadrovske problematike v osnovnih šolah in jih skupaj z informacijo o izrednem študiju na pedagoških akademijah predlagal v obravnavo predsedstvu republiškega odbora.

Predsedstvo republiškega odbora je omenjeno gradivo obravnavalo na seji 4. junija 1969 in sprejela stališča, v katerih odločno vztraja, da v nobenem primeru ni mogoče odložiti roka, do katerega si morajo učitelji pridobiti ustrezno izobrazbo. Zato pa je treba učiteljem, ki izredno študirajo, dati ustrezno materialno in moralno podporo. Zlasti jim je treba zagotoviti povračilo polnih stroškov in jih oprostiti plačevanja šolnine, jim omogočiti krajše študijske dopuste in zmanjšati učno obveznost na spodnjo mejo 20 ur tedensko; študentom pa, ki uspešno končajo I. letnik, bi bilo treba s primerno stipendijo omogočiti redni študij v II. letniku. Po mnenju predsedstva bi bilo primerno, da bi sredstva za izredni študij zagotavljale izobraževalne skupnosti.

POMAGAJMO PRIZADETIM V BANJALUKI!

Iz zbranih podatkov je razvidno, da je bilo ob nedavnem katastrofalnem potresu v Bosanski Krajini med drugim uničenih 133 osnovnih, srednjih in višjih šol ter fakultet; samo v Banjaluki je bilo porušenih 25 osnovnih šol, gimnazij, medicinska, učiteljska, ekonomska in poklicna šola, šolski center za izobraževanje delavcev v gospodarstvu in vse fakultete. Hudo so poškodovani muzejski objekti, Galerija slik, gledališče Bosanske Krajine, Dom kulture, Biblioteka in velik del kulturnih spomenikov v Banjaluki, prav tako pa tudi drugi kulturni objekti v krajih Bosanske Krajine.

Potres je povzročil zelo hudo stanovanjsko stisko tudi med delavci družbenih dejavnosti.

Centralni odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije je začel akcijo za pomoč prizadetim delavcem družbenih dejavnosti v Bosanski Krajini. V posebnem pismu je naslovil svoj poziv vsem članom sindikata, osnovnim organizacijam, občinskimi in mestnim odborom sindikata delavcev družbenih dejavnosti, naj prispevajo za izgradnjo in obnovo stanovanjskega fonda delavcev družbenih dejavnosti v Banjaluki in drugih krajih Bosanske Krajine. Centralni odbor je priporočil osnovnim organizacijam, naj prispevajo del sredstev iz dohodka od članarine v l. 1970, prostovoljni prispevki delavcev družbenih dejavnosti pa naj bi se zbirali kot »prostovoljni dinar« v višini enega mesečnega dinarja.

Prispevke je treba zbrati najkasneje do 30. junija t. l. in jih poslati na tekoči račun Centralnega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije: 608-8,524-10, BEOGRAD, TRG MARKSA I ENGELSA 5, Z OZNACBO »ZA BANJALUKO IN BOSANSKO KRAJINO«.

Denarna pomoč iz te akcije bo dodeljena članom sindikata delavcev družbenih dejavnosti Banjaluke in drugih prizadetih krajev v njeni okolici, ki živijo v najslabših stanovanjskih razmerah.

Prizadevanja za večjo uporabo znanja v občini Nova Gorica

Potrebe po tehniških srednjih šolah

V občini Nova Gorica, ki pa med drugimi občinami ni izjema, si v zadnjih letih še prav posebej prizadevajo, da bi kar najhitreje dobili kadre, potrebne za razvoj gospodarstva. Skratka, prizadevajo si, da bi izboljšali kadrovske sestavo na vseh področjih družbenega dela in življenja.

Delavca pri občinski skupščini, sociolog Jože Sušmelj in Gabrijel Leban sta izdelala analizo, v kateri sta nanašala in razčlenila vrsto podatkov in rezultatov, ki so bili doseženi z dosedanjim politiko kadrovske vzgoje v občini, obenem pa sta želela prikazati tudi potrebe po takšni strokovni sestavi delavcev, kakršno terja razvoj gospodarskih panog in družbenih služb v občini.

Porast števila strokovnih kadrov ni ravno majhen, ni pa zadovoljiv glede na razvojne potrebe v občini.

Leta 1965 jih je imelo od 1782 strokovnih delavcev v občini 1,9 %, visoko izobrazbo, 1,4 % višjo, 8,4 odstotka pa srednjo izobrazbo. Od 2167 strokovnih delavcev, kolikor jih je bilo zaposlenih v novogoriški občini v letu 1968, pa jih je imelo v tem letu 2,6 % visoko, 1,9 % višjo in 9,1 % srednjo izobrazbo.

Ce primerjamo državno in republikansko poprečje za novogoriški, ugotovimo, da občina Nova Gorica precej zaostaja. Prebivalstva z visoko in višjo izobrazbo je v Jugoslaviji okrog 2 %, v Sloveniji okrog 2,4 %, v občini Nova Gorica pa le 1,6 %. Tolikšnega zaostajanja v kadrih, ki je v večini občin Slovenskega Primorja še večje, ne gre pripisovati morebitni premajhni zavzetosti in prizadevnosti v povojnih letih, ampak predvsem posledicam 25-letne okupacije in pa oddaljenosti od kulturnega središča Slovenije, kar šolanje zelo podražuje.

Primerjava z letom 1965 pokaže, da se je število zaposlenih delavcev vseh treh izobraževalnih stopenj povečalo v minulih treh letih za 385 oziroma za 21 %. Pri tem se je število fakultetno izobraženih delavcev povečalo kar za 42 %, delavcev z višjo izobrazbo za 36 %, in delavcev s srednjo izobrazbo za 22 %.

Analiza navaja podatke, po katerih je v občini sistemiziranih 3262 delovnih mest za kadre vseh treh izobraževalnih stopenj (z visoko 677, z višjo 670 in s srednjo izobrazbo 1915 delovnih mest), kar pomeni, da primanjkuje v občini kar 1100 delavcev s srednjo, višjo in visoko izobrazbo.

Gospodarstvo novogoriške občine bo letos predvidoma ustva-

rilo približno po 1000 dolarjev narodnega dohodka na prebivalca. To pa ni vse zasluga gospodarstva kot proizvodne dejavnosti, ampak v precejšnji meri tudi rezultat ugodne konjunkturo zaradi obmejnega položaja dežele. Jasno je, da si večanja narodnega dohodka ni mogoče zamisliti brez hitrejšega večanja števila strokovnih delavcev. Če bo odstotek pridobivanja intelektualnih delavcev v novogoriški občini enak temu v minulih treh letih, potem bodo ustrezno izobraženi delavci zasedli sistemizirana mesta v gospodarstvu te občine šele čez 16 let, v industriji pa šele po 20 letih. Kakšne pa bodo v tem času nove razmere, ki jih bo narokoval in zahteval razvoj na vseh področjih?

Največji napredek v zaposlovanju te vrste kadrov je bil v minulih treh letih dosežen v družbenih službah, in sicer: od 860 jih je imelo visoko izobrazbo 8,5 %, višjo 6,5 %, srednjo pa 30,4 %. V letu 1968 je bilo v družbenih službah zaposlenih 1123 delavcev, od teh 11,3 % z visoko, 9,9 % z višjo in 31 % s srednjo izobrazbo.

Kljub znatnemu izboljšanju pa so tudi tukaj še precejšnje praznine, saj je npr. le 76 % delovnih mest zasedenih z visoko izobrazbo, 52,9 % z višjo in 65 % s srednjo strokovno izobrazbo.

KAKO HITREJE NAPREJ?

Tega stanja, še bolj pa potrebe, ki jih narekuje gospodarski razvoj, se v Novi Gorici vedno bolj zavedajo. Publikacija »Družbeni razvoj Slovenije št. 3/69« je objavila v poglavju »Študijski višjih in visokih šol na 10.000 prebivalcev« naslednje podatke: SFRJ 115, Makedonija 143, Črna gora 140, Srbija 122, Hrvatska 115, Slovenija 94, BiH in občina Nova Gorica 72 — po katerih je novogoriška občina pod vsakim od navedenih poprečij!

Družbeni (intelektualni, organizacijski in finančni) napor, da se stanje izboljša, pa vendarle ni majhen.

V občini Nova Gorica je končalo v šolskem letu 1964/65 osnovno šolo 581, gimnazijo 38, tehniške srednje šole 51, poklicne šole 144 in šole za dopolnilno izobraževanje 3 dijaki, v l. 1968/69 pa jih je zaključilo obvezno šolanje

SFRJ 2,12 %, z višjo izobrazbo 0,6 % (v SFRJ 0,98 odstotka) in s srednjo izobrazbo v SRS 5,96 % (v SFRJ 6,95 %).

Največji napredek v zaposlovanju te vrste kadrov je bil v minulih treh letih dosežen v družbenih službah, in sicer: od 860 jih je imelo visoko izobrazbo 8,5 %, višjo 6,5 %, srednjo pa 30,4 %. V letu 1968 je bilo v družbenih službah zaposlenih 1123 delavcev, od teh 11,3 % z visoko, 9,9 % z višjo in 31 % s srednjo izobrazbo.

Kljub znatnemu izboljšanju pa so tudi tukaj še precejšnje praznine, saj je npr. le 76 % delovnih mest zasedenih z visoko izobrazbo, 52,9 % z višjo in 65 % s srednjo strokovno izobrazbo.

KAKO HITREJE NAPREJ?

Tega stanja, še bolj pa potrebe, ki jih narekuje gospodarski razvoj, se v Novi Gorici vedno bolj zavedajo. Publikacija »Družbeni razvoj Slovenije št. 3/69« je objavila v poglavju »Študijski višjih in visokih šol na 10.000 prebivalcev« naslednje podatke: SFRJ 115, Makedonija 143, Črna gora 140, Srbija 122, Hrvatska 115, Slovenija 94, BiH in občina Nova Gorica 72 — po katerih je novogoriška občina pod vsakim od navedenih poprečij!

Družbeni (intelektualni, organizacijski in finančni) napor, da se stanje izboljša, pa vendarle ni majhen.

V občini Nova Gorica je končalo v šolskem letu 1964/65 osnovno šolo 581, gimnazijo 38, tehniške srednje šole 51, poklicne šole 144 in šole za dopolnilno izobraževanje 3 dijaki, v l. 1968/69 pa jih je zaključilo obvezno šolanje

516, gimnazijo 70, tehniške srednje šole 125 in poklicne šole 491.

Glede na uspeh ima realno možnost nadaljevanja študij v srednji šoli okrog 65 % vseh otrok, ki končajo osnovno šolanje, kar znaša približno 350 na leto in približno toliko se jih tudi odloči za nadaljevanje šolanja. Od tega jih okrog 70 nadaljuje študij na višjih in visokih šolah.

V šolskem letu 1966/67 je bilo v tehniških šolah 218 učencev novogoriške občine, v ekonomski srednji šoli 160, v šolah za družbene službe 150 in na gimnaziji 320. Te številke pa se v minulih letih niso bistveno spreminjale.

V šolskem letu 1968/69 je bilo iz novogoriške občine 224 študentov vpisanih na raznih fakultetah, akademijah in visokih šolah. V istem šolskem letu je bilo hkrati vpisanih 143 študentov višjih šol. Socialni sestav študentov visokih in višjih šol kaže, da je še vedno sorazmerno malo študentov iz delavskih in kmečkih družin, saj predstavljajo v skupnem številu rednih študentov: iz delavskih družin 25,2 %, iz uslužbenških družin 32,8 %, iz kmečkih družin 15,6 %, iz družin upokojencev 20,6 % in iz drugih družin 5,8 %.

VEČ KOT 44 % STIPENDIRANIH ŠTUDENTOV

V novogoriški občini približno 40 % šolobveznih otrok ne konča v 8 letih osnovne šole. To je velika gospodarska izguba s težkimi socialnimi posledicami. Večini teh otrok potem ne preostane drugega, kot da se zaposlijo kot ne kvalificirani delavci. Še posebno usodno je to za de-

Se enkrat: »Direktorska skupščina — ne« in »Nova skupščina spet direktorska«

V sredo dne 24./12-1969 sta bila priobčena v časopisih »DELO« in »DNEVNIK« z velikimi črkami članka z gornjim naslovom in zelo zaskrbljujočo vsebino. Mestna konferenca SZDL v Ljubljani je na svoji seji obravnavala (tudi problematiko dela TIS-Ljubljana in volitve v novo skupščino. Pisec članka pa je verjetno, sledeč razpravi na seji, vzdignil pravi preplah, kdo bo sedaj izvoljen v novo skupščino. Pa ne menda sami direktorji! Čitalec ne ve, ali je to strah pred izvolitvijo direktorjev šol, ali strah pred izvolitvijo direktorjev ostalih zavodov ali podjetij!

Poglejmo, kako je delala v preteklosti skupščina TIS-Ljubljana in v kakšnem sestavu:

Imela je 8 sej, udeležba pa je bila sledeča:

39 članov, ki so aktivni prodajni delavci (od tega direktorjev 29), se je udeležilo sej: osemkrat 5 članov, sedemkrat 8 članov, šestkrat 8 članov, itd. Nihče ni izostal osemkrat, sedemkrat le eden, šestkrat nihče, petkrat pa 4 člani. Od članov, ki so predstavniki družbene skupnosti in podjetij, — teh je skupno 40 — pa je na sejah izostal: osemkrat 5, sedemkrat 5, šestkrat 4, petkrat pa 9 članov.

Vprašujem se še, kje je bila SZDL in kje je bil sindikat, ko bi bilo treba pri pripravi volitev o tej problematiki govoriti in razpravljati s člani kolektivov šol in zavodov, ki predlagajo kandidate, in s člani svetov, ki bodo volili člane skupščine?!

100 let delovanja celjskega zavoda za izobraževanje kadrov za blagovni promet

Pred dnevi se je v Celju sestal upravni odbor Skupnosti šolskih centrov za blagovni promet Slovenije na redno sejo. Obravnavali so predvsem določila novega pravilnika o izpitih na srednjih šolah in predlog meril za financiranje srednjih šol v letu 1970.

Po končani seji so zastopniki vseh šolskih centrov za blagovni promet Slovenije čestitali svojim kolegom ob 100. obletnici delovanja celjskega zavoda. V šolskem letu 1869/1870 je pričela z delom »Nedeljska šola za trgovske praktike in vajence« v Celju. Čestitkam kolegov so se priključili zastopniki Zavoda za šolstvo SRS, Izobraževalne skupnosti SRS, Gospodarske zbornice SRS, Poslovnega združenja za trgovino in Sveta za šolstvo pri celjski občini.

Posebej pa so še vsi navzoči čestitali ravnatelju celjske šole Ludviku Rebeušku ob njegovi 20. letnici delovanja na tem zavodu in izobraževanju kadrov za blagovni promet.

klata, ki ostanejo nezaposlene, ker je zanje vse manj primernih ne kvalificiranih delovnih mest v delovnih organizacijah. Tako je mladim že takoj pri vstopu v samostojno življenje onemogočeno nadaljevanje izobraževanja, razvoj in napredovanje na delovnem mestu, kar velja potem za večji del teh ljudi vse življenje. Pri tem je treba upoštevati, da je naš osnovnošolski sistem programsko prilagojen otrokom, ki si po inteligentnih sposobnostih vsaj po prečni. Vemo pa, da okrog 20% otrok po svojih naravnih inteligentnih sposobnostih ne dosega te meje, ker so podpoprečni. Iz čisto gospodarskih, socialnih, humanih in drugih razlogov bi si morali prizadevati, da vsaj drugih 20% otrok uspešno konča osnovno šolanje v osmih letih.

Pri dotoku kadrov iz višjih in visokih šol je seveda treba upoštevati normalen osip, ki ni tako majhen. Od študentov, vpisanih v prvi letnik, navadno konča študij na univerzi manj kot 50%, v štirih letih študija pa absolvira povprečno le četrtina študentov. Poleg tega je treba računati tudi s tem, da se vsi absolventi ne vračajo v matično občino, saj si marsikdo poišče zaposlitev drugje. Za to je več vzrokov. Letni dotok teh absolventov se giblje v novogoriški občini med 50 do 60 novimi strokovnjaki, ki se vključujejo v gospodarstvo.

Gospodarstvo novogoriške občine plačuje letno od 170 do 200 študentskih študentov, ki študirajo zunaj Nove Gorice. To ni tako malo, če vemo, da dobiva v Sloveniji komaj 17,3% študentov višjih in visokih šol študentske

Izgovor bo najbrže, da je vse prehitel čas! Le kolektivni ni prehitel; lovi jih čas, ker morajo biti volitve izvršene že do 15. januarja 1970! Pri nas je največkrat tako, da smo ravnatelji, direktorji in ostali vodilni predstavniki šol, zavodov in ustanov, postavljeni pred določen čas, razprava o problematiki, kako naj bi bilo, da bi bilo bolje ali naj bolje, pa je daleč v zaostanku za določenim časom in zato je tudi neučinkovita. Malokdaj pa upošteva dejstvo, ki se ponavlja že skoro dvajset let, da ravno ravnatelji in ostali vodilni delavci pripravišmo člane kolektivov o nujnosti, koristih in potrebi, da odgovorna mesta v raznih skupščinah, svetih, odborih in komisijah prevzamejo predvsem mlajši!

Ni uspeha! Zakaj ne? Praksa zadnjih let jih je učila in naučila, da upajo v uspeh posameznih akcij, dogovorov in podobnih razprav le takrat, če je poleg ravnatelja, direktorja, upravnika itd. On se spozna na politiko, na finance, je pogumen, zna govoriti in ima avtoriteto!

Drugača praksa dela, načina reševanja problemov in realni zaključki in dogovori bodo sami rešili problematiko: »Direktorska skupščina« ali »Nova skupščina spet direktorska«!

Takih »poročil« o problematiki v šolstvu, prosveti, učnih uspehih, »osipu učencev« v osemletkah in podobnem je zadnje tedne sploh mnogo v našem dnevnem časopisju. Premo pa beremo, kaj so šolniki, Zavod za šolstvo, pedagoška služba, pisci naših učnih knjig, sestavljalci načrtov, izdelovalci učil itd. napravili za izboljšanje razmer! Mi sami o te najbrže premalo pišemo!

Solniki z zadoščenjem in neprikritim optimizmom pozdravljamo stališče republiškega Izvršnega sveta, ki ob podpori sindikata vztraja ob zelo težkih pogojih na sanaciji razmer v našem šolstvu.

Na taka stališča smo šolniki čakali vsa leta od 1948 dalje in potem, ko smo sprejeli načela šolske reforme. Če bi se ta izvajala in izvedla, bi naslovnih vprašanj danes ne bilo!

JOŽE KENK

Temeljna izobraževalna skupnost Slovenska Bistrica je 26. decembra 1969 povabila zastopnike desetih šol svojega območja in zastopnika Sava filma iz Ljubljane na posebno demonstracijo projekcijskih aparatov. Ta skupnost je namreč posredovala svojim šolam nakup 18 grafoskopov Apollo 6, 18 polavtomatskih projektorjev za diapozitive in 6 episkopov.

za občino Nova Gorica pa je ta odstotek kar nekaj nad 44%. Pa ne samo to: tudi študentske so nekoliko višje kot v slovenskem poprečju.

Upoštevati je treba tudi ugotovitve, da je nad polovico študentov v Sloveniji doma v Ljubljani in bližnji okolici; tem študentom študentska ni nujen pogoj za študij. Zaradi oddaljenosti Nove Gorice od središč, kjer se vzgajajo višji in visokokvalificirani kadri (Ljubljana, Kranj, Maribor), je to področje v zelo neugodnem položaju. To pa finančno bremeni delovne in družbene organizacije pa tudi starše in študente, ki si ob pičlih sredstvih pač pomagajo na razne načine. Pri vsem tem pa je treba omeniti še tistih nekaj nad 45% študentov, ki jih vzdržujejo starši, ali pa si pomagajo delno tudi sami, s pomočjo staršev. Kljub vsem tem velikim naporom pa je rezultat razmeroma majhen in zaostajanje za razvojnimi potrebami očitno.

V vsaki generaciji je približno 15% ljudi, ki so naravno toliko inteligentni, da bi zmogli visokošolski študij. Če bi v celoti izkoristili (letno) ta potencial, bi dobili vsako leto v občini okrog 100 visoko izobraženih strokovnjakov. Sedaj pa jih dobimo le 25 do 30. Če bi letos začeli s polnim izkoriščanjem teh naravnih možnosti (prirastek in inteligentnost), bi dosegli razmerje 15% kadrov v sestavi aktivnega prebivalstva čez približno 50 let. Kakšna perspektiva je vendar to?

S študentskim so bili do seženi že doslej kar lepi rezultati.

ČIGAVA KRIVDA JE VEČJA?

Ko sem pisal članek »Več zelene luči za vzgojno komponento« (objavljen v Prosvetnem delavcu 4. dec. 1969), nisem mogel niti slutiti, da utegnejo nešolniki naše vzgoje pomanjkljivosti potencirati do tiste mere, ko se že zbuja vtis, da je šola poglavitni krivec za vse, kar je danes na vzgojnem področju zanemarjena in zavoženega.

Družinska stran DELA (29. decembra 1969) je namreč objavila članek znanega psihologa Zorana Jelenc pod naslovom ZA OTROKA VEČ ČASA TUDI V ŠOLI. Pisec v polarizacijskem stilu ugotavlja nasprotje med tem, kar naj bi bilo, in tem, kar je.

Šola naj bi bila otrokov drugi dom, v resnici pa da je še vedno avtoritarna ustanova s katedrsko metodo dela, h kateri se učitelji še najraje zatekajo zaradi lažjega in učinkovitejšega »krotenja« učencev. Zavzema se za človeški, prijateljski in svetovalni odnos med učitelji in učenci, predvsem pa za individualne pogovore, ki naj bi pomagali ustvarjati ozračje

zaupanja med njimi, tistega, ki lahko v hipu postane merilo pravičnejšega vrednotenja vsega, kar se dogaja v šoli, tudi kazenskih ukrepov. Ugotavlja, da takih zaupnih govorilnih ur učitelji za učence ne pripravljajo — le za starše, pa še te so namenjene bolj tožarjenju mladih »grešnikov« staršem, tako da šola spominja bolj na učencevo kaznilnico kot na njegov drugi dom...

Članek končuje s kar se da neusmiljeno klofuto: da učitelji ne najdejo časa za ta lažnejši del svojega pedagoškega poslanstva, kajti izpopolnjevanje učnih načrtov, preverjanje znanja in ocenjevanje so tista opravila, ki jih »po nekem prastarem, a zelo trdoživem modelu« zadržujejo na poti k prvemu.

Jelencova misel o učenčevem drugem domu ja sama na sebi nesporna in prelepa, toda če naj bi starši in vsi drugi nešolniki v celoti verjeli njegovemu članku, bi morali v isti sapi tudi očitati tej naši socialistični šoli, da se v 12 letih reformnega procesa ni

prav nič reformirala. Kaj nam namreč pomagajo sodobna poslopja, založeni kabineti in vsa učna pomagala s programiranim poukom vred, če sta si učitelj in učenec včeraj kakor danes tujca, ki si iz nerazumljivega razloga ne odpreta svoje notranjosti s tisto toplino, ki jo avtor članka tolikanj pogrša v šolskem delu. In čeprav bi kot dober poznavalec našega šolskega življenja ne smel posploševati, vendar prav to dela s trditvijo: »Zal se ne moremo pohvaliti, da naša šola daje vsaj minimalne možnosti (področja) za razvoj in uvedbo takih individualnih oblik dela.«

Nekaj dni prej (24. dec. 1969) pa je DELO objavilo člančič novinarja Fr. Šrmpfa pod naslovom OKREPITI BO TREBA ODNOS MED ŠOLO IN DRUŽINO, v katerem na osnovi strokovnih analiz svetovalne službe ugotavlja kot velik vzrok slabih učnovzgojnih uspehov (konkretno na ormoškem področju) zmanjševanje deleža domače vzgoje

Danes je splošno znano, da

intenziteta domače vzgoje v glavnem hudo upada, ker se starši zaradi spremenjenega načina življenja zanašajo, da bo njihov delež avtomatično prevzela šola, kar pa zaradi specifičnih prvin družinskega življenja ni mogoče. Starši bi ne smeli bistveno popuščati in težiti k temu, da se vzvod pedagoškega procesa polagoma spremeni iz dvokotne oblike v enokotno. — Takšna je misel tega članka.

Čigava krivda je večja? Videz je tak, da valimo krivdo drug na drugega. Od takega početja ni pričakovati kaj prida koristi, če hkrati nismo pripravljeni priznati tudi svetlobe v senci.

Kakor je res, da ni malo staršev, ki z gledno opravljajo svojo vzgojno nalogo, pa vendar s tem ne morejo spremeniti dejstva, da domača vzgoja v splošnem nazaduje, tako tudi ni mogoče zakrivati oči pred resnico, da ni tako malo učiteljev (to velja vsaj za osnovno šolo), ki že davno v praksi izvajajo prav to, k čemur jih Zoran Jelenc usmerja, pa čeprav to niso zmeraj formalno organizirane govorilne ure za učence in čeprav morajo v ta namen žrtvovati veliko osebnega prostega časa. Zavedajo se, da je le tak način dela življenjsko učinkovit, priznavajo pa tudi, da je didaktična komponenta v primeri z vzgojno v današnjem eksplozivnem obdobju tehnike po kdo ve čigavi krivdi nesorazmerna. Če se namreč ozremo v družbo, ki izstreljuje na šolo puščice zaradi zanemarjene vzgoje, nam taista družba pokaže še drug obraz z nenasišnimi očmi, ki se nestrno obračajo za sledjo atomov in elektrone, odkoder diktra šoli nove in nove zahteve po posredovanju znanja...

Jelencova sugestija je vse hvalje vredna in nadvse privlačna, toda podoben apel sem zapisal tudi jaz v zgoraj citiranem članku s ponovitvijo predloga o redukciji snovi, da bi si zagotovili vsaj nekaj več časa za intenzivnejšo vzgojo. Dvema gospodoma hkrati stoodstotno služiti za zdaj še nihče ne more.

Učiteljem je lahko samo žal, da se je šola znašla v nekakšnem začaranem krogu, iz katerega bo težko našla pot tja, kjer bi jo vsi vsak trenutek radi videli tako angažirano, da bi ji ne bilo kaj očitati, zlasti pa ne učenja in vzgajanja »po nekem prastarem, a zelo trdoživem modelu«...

JANEZ LAMPIČ

Šolski upravitelji z območja TIS Slovenska Bistrica pri poskusnem postavljanju grafoskopa (Foto: Mirko Kambič)

NAŠE ŠOLE SE MODERNIZIRAJO

Po uvodnem pozdravu prizadnega tajnika TIS tov. Norberta Jedlovnika je urednik Sava filma prof. Mirko Kambič razložil kratko zgodovino, pomen in vlogo grafoskopa (pisalnega projektorja) v sodobnem pouku, omenil različne načine uporabe tega novega aparata in prikazal nekaj projekcijskih listov (kompletov), ki jih je v začetni fazi proizvodnje izdelal Sava film z namenom, da to proizvodnjo nadaljuje.

Nato je tovariš Mirko Ivanc, direktor Sava filma, povabil navzoče, da so po njegovih navodilih sestavili vsak svoj grafoskop, se tako seznanili z osnovnimi deli aparata in pričeli s poskusno projekcijo. Vsi so z veseljem ugotovili, da so tehnični problemi kaj lahki, da pa vendar vzbuja aparatura v učiteljih določeno negotovost, dokler se z njo pobliže ne seznanijo.

Udeleženci so prevzeli razen grafoskopov tudi nove polavtomatske projektorje domače izdelave (po tuji licenci). Ravnanje s projektorji je lahko, čeprav imajo ljubitelji klasičnih, ročnih projektorjev določene pomisleke do avtomatskih in polavtomatskih naprav.

Zanimivo je, da šole z uvažanjem polavtomatskih projektorjev spreminjajo diafilmski trak v zbirko ločenih slik, diapozitivov, ki jih vlagajo v okvirčke. TIS Sl. Bistrica je naročila po želji svojih šol kar 48.000 okvirčkov. Ločene slike omogočajo učitelju polavtomatsko projekcijo, večjo svobodo pri izboru slik za določeno učno snov in možnost dopolnjevanja z novimi slikami. S tem pa seveda poučevanje z diafilmskim trakom ne izgubi svoje pomena, če uporabljamo dober ročni projektor z nastavkom za diafilm. Ta projekcija je namreč manj zahtevna, slike so vedno združene v določen vrstni red in pravilno lego. Projekcija diapozitivov pa zahteva skrbnejšo ureditev slik in temeljitejšo pripravo na učno uro. Avtomatski in polavtomatski projektor zahtevata tudi večjo nego in popravila so zahtevnejša.

Razdelitev novih projekcijskih aparatov in skupna demonstracija z aktivno udeležbo navzočih je bila prijetna in zelo koristna poteza TIS Slovenska Bistrica.

M. K.

DOLŽNIM NAROČNIKOM

Prenehali smo pošiljati Prosvetnega delavca vsem tistim naročnikom, ki niso poravnali naročnine za pretekli dve leti; prosimo, poravnajte naročnino, prihodnji mesec jo bomo začeli spet izterjevati.

PREDAVATELJ angleškega jezika prevzame mesto na osnovni šoli ob začetku poletnega semestra, najraje v okolici Ljubljane ali na Gorenjskem.

»Ljubimo svojo domovino in vse njene bratske narode«

(Nadaljevanje s 1. strani)

REPUBLIŠKI PROGRAM PRIREDITEV IN TEKMOVANJE PIONIRJEV V LETU 1970 OBSEGA 16 REPUBLIŠKIH IN 3 ZVEZNE PRIREDITVE.

V aprilu bo v Idriji srečanje pionijskih gledaliških skupin.

V maju bo zaključek Kurirčeve pošte skupaj z množično proslavo slovenskih pionirjev ob 25-letnici osvoboditve.

Maja meseca bo v Ljubljani pionijski košarkarski festival.

Konec maja bo v Kočevju XX. republiško ekipno šahovsko tekmovalstvo pionirjev.

31. maja bo v Mariboru II. republiško tekmovalstvo pionirjev.

18. in 17. maja bo v Ljutomeru VI. srečanje pionirjev-kinoamaterjev.

7. junija bo v Prevaljah praznovanje 10-letnice bralne značke.

13. in 14. maja bo v Murski Soboti revija pionijskih folklornih skupin.

V juniju bo republiško šolsko prvenstvo v plavanju v Krškem.

Atletsko republiško prvenstvo pionirjev osnovnih šol bo junija v Mariboru.

V oktobru bo v Ormožu revija pionijskih lutkovnih odrov.

26. septembra bo v Novem mestu republiško strelsko tekmovalstvo pionirjev osnovnih šol.

4. novembra 1970 bo v Kopru XI. pionijski foto.

V Slovenj Gradcu bo srečanje mladih zgodovinarjev Slovenije.

V Kranju bo II. srečanje mladih literatov, novinarjev in uredništev pionijskih glasil.

V Dravogradu bo srečanje pionijskih in mladinskih ansamblov.

TRI ZVEZNE PRIREDITVE V SLOVENIJI

Od 28. februarja do 2. marca 1970 bodo na Golteh in v Celju prve jugoslovanske pionijske igre v raznih smučarskih disciplinah, sankanju, drsanju in hokeju na ledu; udeležilo se jih bo okrog 400 pionirjev in pionirk — tekmovalcev iz vseh naših republik.

Julija bo v Skofji Loki »Mala Groharjeva slikarska kolonija«, na kateri bodo sodelovali pionirji iz vse Jugoslavije.

Na Jesenicah pa bo I. srečanje mladih planincev Jugoslavije.

Brez dvoma — zelo bogat program, ki bo zajel veliko množico naših najmlajših ter spodbudil sveže iniciative za obogatitev Jugoslovanskih pionijskih iger ter prispeval k delovni vzgoji in ustvarjalni usmerjenosti otrok.

dh

CIRIL ZUPANC

BOGATA TRADICIJA S STARIMI PROBLEMI

Pred desetimi leti so postale tri tehniške srednje šole in šolske delavnice v Ljubljani samostojni zavodi

Zgodovina trdi, da imajo Slovenci v strokovnem šolstvu bogato tradicijo: prvi strokovni šoli s slovenskim učnim jezikom smo dobili že leta 1888 — šest let potem ko je bila v Zagrebu ustanovljena državna obrtna šola. Po starosti so torej sedanje tehniške srednje šole, ki so nastale iz nekdanje Strojne šole, na drugem mestu v državi. Z leti je šola tudi spreminjala svoje ime: leta 1911 se je preimenovala v Državno obrtno šolo in dobila novo »glavno in delavniško« šolsko poslopje na sedanji Aškerčevi cesti. Leta 1920 je postala Državna tehniška srednja šola in kasneje Tehniška srednja šola.

Minulo leto, ki ga po pravici imenujemo leto šolskih obletnic, so sklenile tri tehniške šole (razen gradbene, ki se je oddelila že leta 1947) in šolske delavnice prvo desetletje svoje samostojnosti.

Leta 1959 se je namreč tedanja Tehniška srednja šola razdelila na štiri zavode: Tehniško šolo za elektrotehniško stroko, Tehniško šolo za strojno stroko, Tehniško šolo za kemijsko, metalurško, rudarsko in lesnoindustrijsko stroko (pozneje tudi papirno stroko) in šolske delavnice tehniških šol.

Kako jih je izoblikovalo to obdobje in kako žive tehniške šole danes, na startu v drugo desetletje? — smo želeli zvedeti ob tej obletnici. V pogovoru so sodelovali direktorji tehniških srednjih šol: Jože Suvorov, Zora Maležičeva, Ferdo Gorjanc in direktor šolskih delavnic v Ljubljani Leopold Zemljak.

TEHNIŠKA ŠOLA ZA KEMIJO, METALURGIJO, RUDARSTVO, LES IN PAPIR

ZORA MALEŽIČ, DIPL. INŽ.: »V FINANCIRANJU GRE NA BOLJE«

Od Državne tehniške srednje šole v Ljubljani se je pred desetimi leti oddelila tudi tehniška šola za kemijsko, metalurško, rudarsko, lesnoindustrijsko in papirno stroko. Po starosti so bile te stroke na nekdanji enotni tehniški šoli pravzaprav najmlajše, saj so bile ustanovljene šele po osvoboditvi.

Kakšne so možnosti zaposlovanja vaših absolventov? — smo vprašali direktorico te šole Zoro Maležičevo, dipl. inž. kemije.

— Glede na izobrazbeno strukturo še vedno primanjkuje kadra s srednjo izobrazbo, tistih »praktičnih tehnikov«, ki jih rabi industrija v vseh strokah. Kljub temu nadaljuje mnogo naših absolventov študij na univerzi. To se seveda ne bi dogajalo, če bi bil status tehnika v delovnih organizacijah ustaljen in dognan. Lahko pa trdimo, da se položaj v zadnjem času vendarle izboljšuje —

spreminja se mentaliteta in vloga tehnika postaja bolj določena. To vidimo zlasti pri lesni industriji, ki se posebno želi tehnike.

Takoj po oddelitvi od stare šole je laboratorijsko delo na KMRL še bolj zažveleženo. Jedro njenega delovanja je 24 laboratorijev za vseh pet strok, največ pa je laboratorijev za kemijsko in lesnoindustrijsko stroko. Lepe instrumente v laboratorijih za kemijo je podarila šola Tehnična pomoč. Finančna kriza v financiranju strokovnih šol pa je povzročila, da laboratoriji danes niso več taki, kakršne bi si želeli. Po opremitvi namreč še vedno krepko zaostajajo za tovrstnimi šolami v Jugoslaviji.

— V financiranju gre sicer počasni na bolje — je dejala Z. Maležičeva, seveda po zaslugi izobraževalnih skupnosti. Reformnih težav iz l. 1964/65 se spominjam le še kot težkih sanj; tega seveda niso bili krivi tisti, ki so denar razdeljevali, temveč sam sistem financiranja.

Tudi na KMRL so imeli — tako kot na drugih strokovnih šo-

lah — v minulem desetletju nenehne težave s kadrovsko zasedbo: inženirji-profesorji za strokovne predmete so odhajali v delovne organizacije, kjer so jim ponudili boljše osebne dohodke. V zadnjih dveh letih kaže, da se je fluktuacija »umirila«. Zahteve so seveda velike: ob manjših dohodkih si je treba pridobiti še pedagoško izobrazbo. Ali bodo inženirji kljub temu kandidirali za razpisana delovna mesta?

Če vemo, da so stroke KMRL bolj »ozke« stroke — absolutni, razen kemikov, se lahko zaposlijo le v določenih delovnih organizacijah (v železarnah in drugih metalurških obratih, rudnikih, lesnoindustrijskih obratih in papirnicah) je jasno, da ima šola republiški pomen. Več kot polovica dijakov je sicer iz Ljubljane, četrtina iz nekdanjega ljubljanskega okraja, medtem ko so ostali iz vseh območij Slovenije.

V eni šoli je zbranih torej kar pet strok. Ta dejavnik pa v našem šolskem sistemu ni ustrezno predviden in tudi ne dovolj upo-

števan pri financiranju. Precel časa je bilo treba celo dopovedovati, kako zelo racionalna je taka »zbirka« strok na eni sami šoli, ki bi jo pravzaprav ob zadostnem denarju lahko razdelili na pet tehniških šol. Številka, ki bi pokazala ceno šol po taki razdelitvi, pa bo najbrž še precej časa neznan.

Kaj vam povzroča največ skrbi? — Šolska stavba — je hitro našla odgovor Z. Maležičeva. Zgradili so jo še v času cesarja Franca Jožefa I. 1911! Ker je bilo za njeno vzdrževanje v zadnjih desetletjih vedno premalo denarja, nam danes odpušča celo centralna kurjava in vse napeljave, razpadajo okenjski okvirji itn. Posebne težave imamo s tem prav v prostorih naše šole, ker iz sredstev, namenjenih za redno delo, nismo mogli nikdar oddeliti dovolj denarja v ta namen. Nenehno popravljamo in krpamo — vprašanje pa je, kdaj in kako se bo vse to končalo — če ne bodo za vzdrževanje naše hiše nastopili boljši časi.

Tehniška šola za strojno stroko

JOŽE SUVOROV, DIPL. INŽ.: »PRILAGAJAMO SE ŽELJAM IN POTREBAM GOSPODARSTVA«

Začnimo pregled desetletnega dela tehniške šole za strojno in varilno stroko z optimistično ugotovitvijo o njenem sedanjem položaju, ki nam jo je povedal direktor te šole Jože Suvorov, dipl. inž.: — Po desetih letih samostojnosti je naša šola na boljšem, kot je bila kdajkoli prej. Do teh izboljšav pa ji ni pomagala »družba« s svojim denarjem, temveč si jih je morala šola pošteno prislužiti.

Laboratoriji so zrcalo ravni tehniških srednjih šol, zato ni čudno, da štejejo na tej šoli k posebnim dosežkom preteklih let dva odlično opremljena laboratorija za strojniške meritve. S prizadevnim delom in sodelovanjem z gospodarskimi organizacijami se jim je posrečilo dobiti denar za njuno opremo.

Kaj pomenita tako opremljena laboratorija za vašo šolo? — smo vprašali direktorja. — Ob sedanjem, spremenjenem 36-urnem predmetniku moramo dijake z marsičem seznaniti že v šoli. Vsem dijakom, tudi tistim v prvih letnikih, je treba omogočiti konkreten pouk: drugačnih možnosti za obstoj in uspešne dosežke v naši stroki ni. Zato čim več laboratorijev, če hočemo vpeljati kolikor toliko sodobne oblike učenja. Da bi uresničili zamisel o laboratorijskem pouku, bi potrebovali po sedanjih načrtih in izračunih okrog tri milijone din.

OSNOVNA ŠOLA LUBNO OB SAVINJI razpisuje delovno mesto

— razrednega učitelja za podružnično šolo v Radmirju, za določen čas od 3. februarja 1970 do 20. junija 1970.

Sklep tega, kar so naredili na tej šoli v desetih letih, je nedvomno razveseljiv. Poseben uspeh pomeni že to, da imajo dijaki na voljo vse učbenike za strokovne predmete, pa tudi teksti pri splošnoizobraževalnih predmetih so prilagojeni programu. V tem času so razvili dopisna šolanja (v sodelovanju z dopisno delavsko univerzo), povečalo pa se je tudi število dijakov: namesto nekdanjih 300 jih je vsako leto samo v redni šoli od 800 do 1000.

L. 1963 je bila tehniška šola za strojno stroko priključena nekdanja samostojna tehniška šola za varilske tehnike v Ljubljani. Tako izobražuje sedaj šola učence v strojni in varilski stroki. Šola je poleg tega razvila tudi sistem izobraževanja odraslih, ne le v Ljubljani, temveč tudi v oddelkih zunaj matične šole: v Ljubljani, Novi Gorici, Novem mestu, Radovljici, Kopru in Škofji Loki se je izobraževalo lani 282 odraslih v 13 oddelkih.

V desetih letih je diplomiralo na tej šoli okrog 4000 strojnih tehnikov in absolventov moistrske šole.

Ob vsem tem pa velja poudariti dve stvari, ki nista za uspešno delo nič manj pomembni: to so urejeni medsebojni odnosi v kolektivu in delo z mladino.

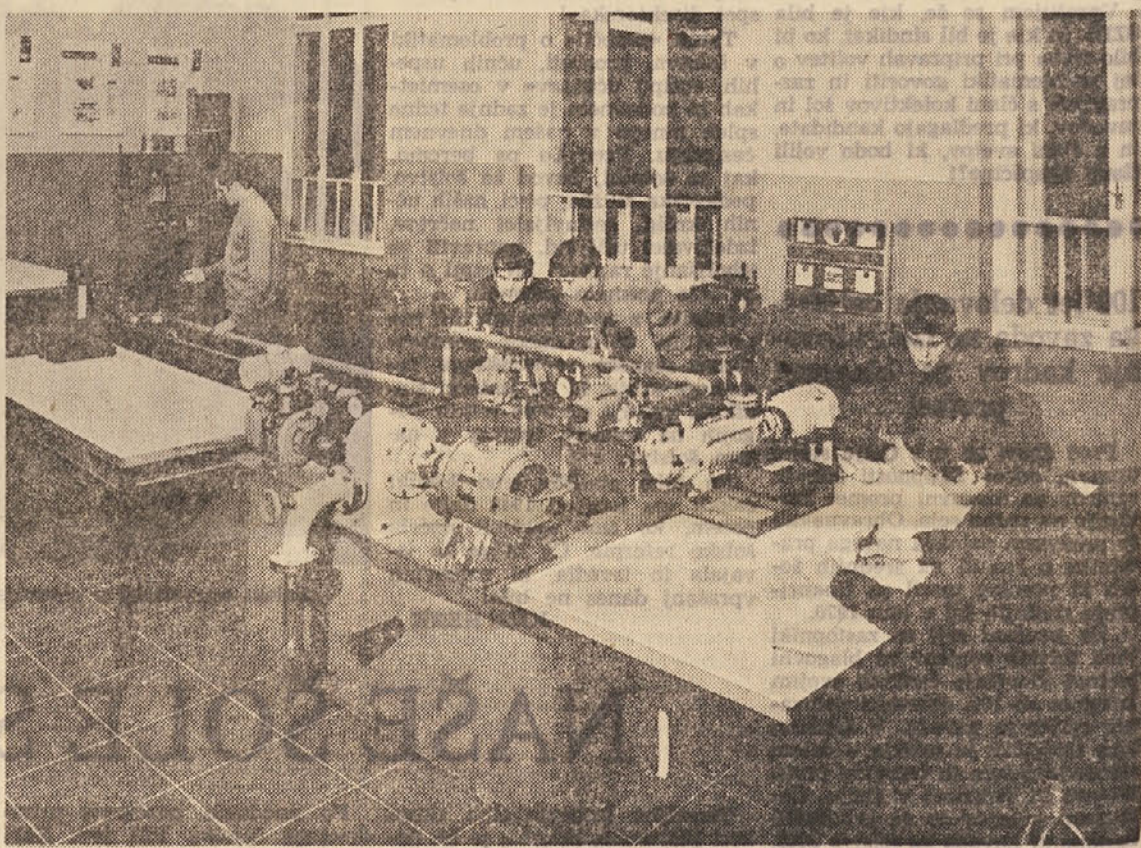
In kaj je vzrok, da so se odnosi v kolektivu izboljšali? Odgovor: — Drugačni delovni pogoji. Lahko rečemo, da so ustvarjeni osnovni pogoji za poglobljanje v učno prakso, za delo z učenci — vse to pa na tovariški osnovi.

Šola ne zapira vrat pred gospodarstvom. Sproti se seznanja jo z novimi ugotovitvami, prilagajajo pa se tudi željam in potrebam gospodarstva. In pri tem, kot je videti, očitno raste in napreduje.

Ob vsem dobrem si komajda želimo pogledati na tisto, o čem

mer so v preteklih desetih letih vendarle morali nenehno pravljati: premajhnih učilnicah, o tem, da so še vedno brez svoje telovadnice, neurejenem financiranju, zaradi katerega so se morali odreči ustreznim osebnim dohodkom, črtati iz programov to, kar bi najbolj potrebovali; o tem, da šola že več let ni dobila investicijskih sredstev itn.

Kaj pogrešajo tehniške šole najbolj? — smo hoteli vedeti ob koncu pogovora. Odgovor: — Ureditve stabilnejših odnosov glede financiranja strokovnega šolstva — denar naj bi razdeljevali šolam na podlagi vsestranske izdelane delovnih programov — načrtov, ne pa na podlagi spreminjajočih »preizkušnih meril«, ki priznavajo samo najnujnejše osebne in materialne izdatke, in še te samo za kredo, papir in čistilna sredstva. Poiskati bi morali tudi »rezerve« z ureditvijo mreže strokovnih šol in končno: tudi strokovnemu šolstvu je treba posvetiti več pedagoške pomoči, ki jo sedaj zaradi nenehnih reorganizacij skorajda ni bilo. Gotovo pa je, da za obstoj takih šol, kot so strokovne, sama tradicija še zdaleč ni dovolj...

Pri merjenju na črpališču (Tehniška šola za strojno stroko)

Tehniška šola za elektrotehniško stroko

FERDO GORJANC, DIPL. INŽ.: »VEČ RAZUMEVANJA ZA TEHNIŠKE SREDNJE ŠOLE!«

— Delitev Državne tehniške srednje šole je mnogim učencem, ki se sicer ne bi mogli vpisati v staro šolo, omogočila vpis. Hkrati pa je delitev zahtevala tudi več denarja, ker niso bile urejene niti učilnice niti laboratoriji. — Tako je označil delitev pred desetimi leti direktor tehniške srednje šole za elektrotehniko Ferdo Gorjanc, dipl. inž.

Tehniška šola za elektro stroko je imela v začetku še posebno slabe pogoje. Mnogi so menili, da je poslopje nekdanje realke v Vegovi ulici, kjer ni bilo niti ustreznih razsvetljav, niti opreme, povsem neprimerno za tako šolo. V kratkih dveh mesecih — od junija do septembra — je bilo treba poslopje za silo urediti: poskrbeti za razsvetljavo, opremo in pohištvo, medtem ko laboratorijev sploh niso mogli imeti. To so pripravljali počasi oziroma jih še izpopolnjujejo. Danes imajo tri laboratorije, od katerih je eden sorazmerno dobro opremljen — to je laboratorij za splošne meritve, medtem ko sta dva laboratorija, to je laboratorij za visokofrekvenčne meritve in za meritve na električnih strojih, še vedno pomanjkljivo opremljena. Zahteve razvoja tehnike v zadnjih letih so že zdavnaj prerasle možnosti šole.

Znano je, da so se prav strokovne šole morale vsa leta najbolj ubadati s finančnimi težavami. In v katerem času je denar povzročal najmanj skrbi? smo vprašali F. Gorjanca.

— Največ denarja so privoščili šoli v letu 1959/60, ko so stavbo adaptirali, to je v času, ko so denar za srednje šole zbirali še na okrajnem ljudskem odboru. Z uvedbo samoupravljanja so nastopili za šolo slabši časi. Sprva je sicer kazalo, da se bo obrnilo na bolje, da bomo tehniške šole lahko spodobno uredili. Kljub temu je položaj za tehniške srednje šole vse slabši. Videti je, da se izboljšuje v zadnjem času, ko je

financiranje strokovnih šol prevzela republiška izobraževalna skupnost.

Stara šolska stavba je dvakraten problem: že samo poslopje je obrabljeno, posebno veliko težav je z ogrevanjem prostorov, v učilnicah ni vode, medtem ko jo je skozi streho pritekalo več kot bi jo rabili. Za ilustracijo samo še tale podatek: iz amortizacijskega sklada smo porabili preteklo leto tri milijone za krpanje strehe, namesto da bi s tem denarjem kupili učila. Laboratorij za visokofrekvenčne meritve, ki bi moral biti med najbolje opremljenimi, je tak, da bi njegove rekvizite najbrž z zadovoljstvom sprejeli v Tehniškem muzeju kot verodostojne primerke iz avstroogrskih časov.

Tehniška šola za elektrotehniko seveda — kljub številnim težavam, tako značilnim za stara šolska poslopja — vendarle živi. Vpis dijakov se vedno bolj uravnava. V letih 1961—1965 so morali zavrniti vsako leto približno tretjino prijavljenih, v zadnjih letih pa zavrnejo le izredno slabe učence — take, ki končajo zadnji razred osnovne šole z zadostnim uspehom, in ki tudi pri sprejemnem izpitu ne znajo prav ničesar.

Pravijo, da posebne analize o tem, kako se uveljavljajo njihovi diplomanti, sicer nimajo, ugotavljajo pa, da se v praksi in življenju dobro znajdejo. »Očitke« je slišati le v podjetjih, kjer še vedno nimajo jasnih pojmov o ši-

rokem profilu tehnika, ki se žele v praksi dokončno izoblikuje.

Kaj pričakujete v prihodnjih letih? smo hoteli vedeti ob desetletnici samostojnosti. Odgovor: Več razumevanja in zanimanja za tehniške srednje šole, in sicer od tistih, ki vodijo finančno politiko strokovnega šolstva in onih, ki potrebujejo naše kadre. Včasih je videti, kot da ne bi vedeli drug za drugega!

Kakšnih izboljšav bi si poleg ureditve materialnih pogojev še želeli? — Želimo, da bi se svetovalno-nadzorska služba za naše šole še okrepila, da bi bili obiski svetovalec — posebno tistih za strokovne predmete, čim pogostejši; prav pri teh predmetih nam strokovna pomoč najbolj manjka.

Šolske delavnice tehniških šol

LEOPOLD ZEMLJAK, DIPL. INŽ.: »KOMERCIALIZACIJA PRAKTIČNEGA POUKA ZMANJSUJE KAKOVOST IZOBRAŽEVALNEGA DELA«

Zgodovina šolskih delavnic tehniških šol v Ljubljani sega sicer v leto 1911, ko so bile zgrajene skupaj z nekdanjo Državno obrtno šolo. Danes so šolske delavnice samostojni zavod, združene delavnice za vse ljubljanske šole. Osnovna dejavnost tega zavoda je praktični pouk, ki ga izvajajo po učnem načrtu za dijake vseh tehniških šol. Delavnice sestavljajo štiri glavni oddelki: strojni, lesni in elektro odsek ter odsek za tehnično dokumentacijo in tehnološko pripravo dela.

Če obrnemo kolo časa le za desetletje, nam podatki povedo, da je tudi za šolske delavnice pomnilo l. 1959 pomembno prelomnico. O tem nam je pripovedoval direktor šolskih delavnic Leopold Zemljak: »Tedaj smo začeli v učni proces uvajati proizvodno delo.

Organizacija proizvodnega dela je pripomogla, da smo lahko dijake že v šoli začeli opozarjati na razne tehnološke postopke, organizacijo pa smo jim prikazali z vso tehnično in tehnološko dokumentacijo. To je bila največja novost v našem učnem procesu, hkrati pa tudi velik premik na področju izobraževanja in vzgoje naših dijakov. Medtem ko so nekoč v šoli predvsem spoznavali način dela, smo poudarili tudi ekonomsko stran proizvodnega procesa. Didaktične vaje učencev smo poskušali zamenjati s proizvodnim delom, kjerkoli je to mogoče. Izdelki učencev so postali bolj kakovostni, taki, da so jih odkupila podjetja in tovarne.

Najteže je bilo pred šestimi leti — se spominja L. Zemljak. Vsi naši stroji so bili zastareli in ne-

uporabni. Namenskih dotacij nismo mogli dobiti, zato smo začeli s proizvodnim delom pretravati tako, da je že škodovalo pouku. To pa je bila hkrati tudi naša rešitev: s prisluženim denarjem smo začeli kupovati stroje na obroke.

Praviloma bi morale delavnice, kakršne so vaše, v korak z industrijo, vsaj kar zadeva opremo strojev. Kako je s šolskimi delavnicami tehniških šol? — Na žalost capljamo zelo daleč za sodobno opremljenimi tovarnami in to je tudi naš največji problem. Drugod v svetu dajejo na primer tovarne same šole v proučitev ali na preizkušnjo nov stroj, ki postane največkrat tudi last šole. Stro-

(Nadaljevanje na 11. strani)

Učenci tehniške šole za strojno stroko pri preizkušanju udarne žilavosti

POVZETKI S TISKOVNE KONFERENCE OB IZIDU KNJIGE: »KAKO SI PRIŠELNA SVET«

prof. Brane Vesel, pedagoški svetovalec pri Zavodu za šolstvo SRS:

Knjiga naj pomaga vzgojiteljem odgovoriti otroku

Ivan Bizjak, pedagoški svetovalec založbe MK:

Uvodna beseda na tiskovni konferenci

Zadnja leta izda naša založba poprečno vsak dan novo knjigo, a med temi knjigami bi težko našli delo, kakršno je knjiga »Kako si prišel na svet«, ki obravnava vprašanja, tematiko in tudi problematiko, s katero se mora spoprijeti vsaj dvakrat v življenju — prvič kot otrok, drugič kot oče ali mati — vsak, tudi slovenski človek. Zato je bila odločitev založbe, da je uvrstila knjigo v svoj program, s te strani lahka. In vendar se je prav ob tem delu pojavilo mnogo vprašanj, ki so splošna ali specifično slovenska. Kajti knjiga »Kako si prišel na svet« sodi v področje našega vzgojnega dela in tukaj se bo — kot vzgojno sredstvo srečala z našimi vzgojnimi smotri, z našo tradicijo in predsodki, z našo mentaliteto in razmerami, v katerih živi nad tisto tisoč slovenskih otrok. Od strokovnjakov s področja medicine, pedagogike, psihologije in praktičnega dela z učenci in starši ne moremo pričakovati receptov za uporabo knjige, ker pri vzgojnem delu, posebno še, ko gre za tako veliko število naravnih in poklicnih vzgojiteljev in za še večje število otrok, recepta ni. Vendar pa pričakujemo, da bo današnja konferenca sporočila javnosti prvo oceno knjige z različnih zornih kotov in hkrati odgovorila na nekaj bistvenih vprašanj, ki jih knjiga izziva in nanje tudi odgovarja pri naši domači in šolski spolni vzgoji, kjer še nismo dosegli ravno zavidljivih uspehov. Spregovoriti hočem o tem, koliko in kako bo lahko knjiga vzgojiteljem v pomoč in po kakšnih poteh bo prišlo njeno sporočilo v zavest vzgajanih otrok.

V uvodu h knjigi je Zavod za šolstvo podal oceno knjige. V njem smo hoteli povedati vzgojiteljem in staršem, da to ni kakšna modna, konjunkturna knjižica, ampak da je to seriozno studiozno delo, ki ima predvsem ta cilj, da je učiteljem v pomoč, kadar gre za pomembno otrokovo vprašanje: Kako si prišel na svet.

Knjižica je namenjena otroku, leta niso omejena. Namenjena mu je takrat, ko zastavi vprašanje. Otroku vpraša celo zelo zgodaj, ko še ne zna brati, in takrat bo vzel v roke knjigo roditelj ali vzgojitelj in ob njej in ob razlagi ter ob komentiranju bo otrok doživel in sprejel celoto vizualno in v tekstu. V uvodu smo poudarili, da je potrebna beseda vzgojitelja in staršev, da s knjigo nismo zmanjšali odgovornosti za odgovor ne učitelja ne staršev, le razbremenili smo ju in pokazali pot. Potreben je intimen kontakt, predvsem zgodaj. Pozneje, ko bo otrok sam bral in ko mu bodo že prve informacije dane, bo lažje sam pregledoval knjigo in poglobljal svoje znanje. Delim mnenje z dr. Pedičkom, da je premočan biološki vidik lahko nevaren, lahko

bi osiromašil tisto človeško sfero. Pri živali je rojstvo vprašanje biološko fiziološkega akta, pri človeku pa je tu vprašanje vseh elementarnih čustev, vseh kategorij, ki odražajo človeško ljubezen in človeško spolnost. V uvodu smo zato poudarili, da morajo učitelji in starši vedeti, da je ena njihovih osnovnih nalog in dolžnosti dodati tej čudoviti knjižici tisto človeško potezo, ob kateri bodo otroci razumeli, da človeškega spolnega življenja ne urejajo samo endokrine žleze, temveč socialne zakonitosti in odnosi, pri čemer so ljubezenska čustva in zavest odgovornosti tista elementarna izhodišča, ki jih starši posredujejo otrokom in jih otroci tudi osvaja. Z avtorji knjige so predvideli sodelovanje staršev in vzgojiteljev (vidik poučitev). Dali so biološko-fiziološki vir, ki ga ob tekstu povezuje potem ta širši element.

Prepričan sem, da bo velik del vzgojiteljev knjižico z veseljem sprejel in s to knjižico je bil storjen velik korak naprej. Ob vsej poplavi šolske literature je knjižica čtivo, ki je človeško in pedagoško utemeljeno delo in so ga učitelji res lahko veseli.

Nekaj splene vzgoje smo po

**dr. Darinka Kosova, zdravni-
ca, svetovalka Inštituta za
načrtovanje družine:**

Pridružujem se mnenju dr. Tekavčiča v vsem. Ta knjižica je zelo primerna za starše in vzgojitelje. Tudi na Švedskem sem videla nekaj podobnega v obliki knjige in tudi kot film v televiziji pri otroških oddajah. Le da je tam veliko manj rastlinskih in živalskih primerov, začenjajo takoj s človekom. Prepričan sem, da bo knjiga res pomagala pri spolni vzgoji v šoli, posebej pa staršem, ki včasih res ne vedo, kako naj na primeren način odgovorijo otroku na njegova vprašanja. Zelela bi čim več takih izdaj.

šolah že imeli, vendar se je kaj rada spreverila v preveliko biologiziranje in v preveliki vnemi zoper nazadnjaško miselnost je včasih zašla v pretiravanje in v rušenje tistega, kar je nova etika, morala, nov estetski vidik, kar je vse sestavni del socialistične kulture človeka. V pogovoru med materjo in otrokom, ob slikah, ob branju teksta, ob komentarju matere ali vzgojitelja

se uravnava razumevanje otroka v pravo smer. Določene starostne meje ni; zavisi od stopnje privzgojenosti in izobrazbe, ki jo je otrok že dosegel, od tega, kdaj sprašuje. Ni dovolj, da otroku položimo knjigo na mizo. Potrebno je, da mu obrazložimo stvari, ki so zanj še pretežke in nerazumljive in da dodamo tisto toplo človeško noto. Načelo naj bi bilo: Kadar otrok vpraša, takrat mu povej in razloži.

dr. Franc Pediček, Pedagoški inštitut:

Koristen pripomoček, ne pa »deus ex machine«

Ko vzame človek knjižico prvič v roke, je, čeprav v neki zadregi, vesel, saj se mu predstavi kot naš prvi »učbenik« za spolno vzgojo na najnižji razvojni stopnji.

Ko pa dlje časa razmišlja o knjižici, uvidi, da le-ta nekam prehiteva naša spolnovzgojna prizadevanja. Vse kaže, da so se tega zavedali tudi njeni izdajatelji. Nemara so prav zaradi tega naprosili zavod za šolstvo SR Slovenije za ustrezen uvod. Prav ta uvod pa je to, v svetu bojda toliko znano slikanico za otroke, prerazvrstili ali prekalificirali v nekaj učbenik za starše in učitelje.

To pa je prav gotovo tako bistven poseg v celotno miselno zasnovano slikanico, da je človek ob njej v tem večji zadregi, čim dlje jo prebira in razmišlja o njej.

Toda to ni samo po sebi nič slabega — mogoče celo nekaj zelo pohvalnega — saj nas opozarja, kako občutljive so te vzgojne stvari. In tako dobiva ta uvod v naši izdaji — čeprav je protisloven za stvar samo — pomembno vlogo, ki je ne smemo prezreti, če nečemo slikanici priustvariti prav nasprotno usode, kakor ji jo želimo. Rečemo celo lahko, da pričujočo slikanico »rešuje« v naših

prilikah prav ta uvod, saj bi drugače najbrž mnogi naši zelo »napredni« starši in učitelji slikanico enostavno dajali otrokom v roke.

To bi bilo pa tem bolj sporno, ker je v slikanici premalo poudarka na antropološkem, to je na vrednostno človeškem vidiku spolnosti, a preveč na rastlinsko-živalskem. Zaradi tega motijo slikanico v besedi in v podobi mnogi dokaj grobi biologizmi, ki bi se jim lahko izognili, če bi založniška hiša organizirala strokovni razgovor pred izdajo slikanice, ne pa po njej.

Prav gotovo pa je vse odvisno od načina in od pedagoškega takta ali sloga, kako bodo starši in učitelji uporabljali knjižico. Golo ponujanje slikanice otrokom nam bo spolnovzgojna prizadevanja prav gotovo še bolj zapletlo. Knjižice zatorej ne moremo imeti za nekaj »deus ex machina«, ki bi nam želeno rešil celotno to občutljivo problematiko družbenja in človečenja najmlajših rodov. Lahko nam pa postane pri tem oblikovalnem delu koristen pripomoček in pomočnik, če jo bomo znali uporabljati s pravo mero tovrstne »naprednosti«, z resnično pedagoško razumnostjo in s prizadeto moralno odgovornostjo.

dr. Franc Pediček

Na tiskovni konferenci je sodelovalo tudi nekaj ravnateljev ljubljanskih osnovnih šol, ki so se oglasili k razpravi

Bogo Javornik, ravnatelj osnovne šole Prule:

Spolna vzgoja se v šoli res obravnava v glavnem pri biologiji v 8. razredu in deloma pri moralni vzgoji, seveda z biološkim vidikom, ki je večkrat kritiziran. Če smo govorili na šolskih konferencah o vprašanih spolne vzgoje, je bilo to za starejše nekaj tabu, mlajši pa so zahtevali odkrito pot in pogovor o teh vprašanih. Ob tej knjižici smo ugotovili, da je primerna za nižje razrede osnovne šole in jo bomo tudi naročili za vse razrede. Na roditelskih sestankih se bomo najbrž nekoliko težje znašli sami, zato bomo prosili za pomoč strokovnjake zdravniške.

Jože Valentinčič, profesor pedagogike:

Mnenje o knjigi »Kako si prišel na svet« — povzetki

Knjiga ne bo zapolnila dvajsetletnega vakuuma na področju literature za spolno vzgojo mladih — kot trdijo nekateri — ampak le določeno vrzel v tej literaturi pri nas.

Res je, da ni bilo knjižice, ki bi odgovarjala na prva vprašanja otrok, ki bi bila namenjena obdobju otroštva. Na ta vprašanja so starši lahko našli odgovor v delih Helene Puharjeve, posebne knjižice za otroke pa ni bilo.

Knjiga »Kako si prišel na svet« ima mnogo pozitivnih elementov. To je predvsem nazor na in dostopna razlaga principov o nastanku živga bitja — rastlin, živali in človeka. S temi pozitivnimi elementi je knjiga lahko koristen pripomoček za starše in učitelje, kako naj otroku odgovorijo na postavljena vprašanja. V knjižici pa moti biologiziranje, kar se kaže zlasti v nepotrebnih, preveliki nazornosti in primerjavih iz živalskega sveta pri razlagi spolne združitve.

Potrebna bi bila — za starše in učitelje — metodična navodila. Z njimi bi dosegli to, da bi apriorni nasprotniki te knjižice prevzeli iz nje vsaj tisti del razlage, ki je za vse sprejemljiv in da bi jo znali pravilno uporabljati. Metodična navodila morajo starše in učitelje tudi prepričati še o marsičem, da bodo knjižico čustveno pozitivno sprejeli.

Če bodo mnogi knjižico odklonili, so zato globlji psihološki in sociološki vzroki. Gre za preobrazbo miselnosti o spolni vzgoji, za proces, ki bo trajal še desetletja. Čez deset let bo javnost gotovo zavzela precej drugačen odnos do take knjižice kot danes. Večina otrok v dobi navednega realizma ob taki razlagi in prebiranju knjižice verjetno ne bi doživljala emocionalno negativnega odnosa, ker otroci v tej dobi jemljejo stvari prirodno in ne niso obremenjeni z različnimi doživetji in v vzgojo, ki jo imajo odrasli.

dr. Bogdan Tekavčič, primarij Centralnega ginekološkega dispanzerja:

Z 25-letno zamudo pri nas knjiga o porajanju otroka

V založbi Mladinske knjige je tiho, brez velike reklame, izšla v prevodu Sonje Celigoj in priredbi Metke Simončič ilustrirana knjiga ameriških avtorjev A. C. Andrya in S. Scheppa: »Kako si prišel na svet« (naslov originala: »How Babies are made«).

Prav gotovo ni krivda založniških hiš, najmanj pa Mladinske knjige, da vozniki red izdajanja naše vzgojno-seksološke literature ni logičen! V poplavi quasi vzgojne seksološke literature je izšlo v slovensčini nekaj resnih del domačih avtorjev in prevodov. Vse za višje vzrasti. Pričujoča knjiga, kot temeljni kamen familijarne in zgodnješolske seksološke edukacije, je v katastrofalni zamudi. Izbiti bi morala, kot osnovni zidak, vsaj pred 20 leti in v tem času doživeti že vsaj 10 predelanih ponatisov!

Naše raziskave med starši so pokazale, kako slabo so ti isti pripravljeni odkriti otroku štirih ali petih let resnico, ko prvič vpraša kako je prišel na svet! Saj jih je kar 32 odstotkov odgovorilo, da ga je prinesla štor-kilja, 43 odstotkov, da so ga kupili in 11 odstotkov, da so ga dobili v bolnišnici.

Knjiga, ki je pred nami, bo zapolnila veliko vrzel. Čeprav je sličnih knjig na svetovnem tržišču več, si je pričujoča utrla solidni sloves v mnogih evropskih deželah. Ta, rekel bi mednarodna afirmacija originala, je bila verjetno tudi glavni razlog, da je založba Mladinska knjiga segla po prevodu, namesto da bi angažirala domače avtorje. Resda niso na široko zasejani, vendar kolikor jih je, so dovolj kompetentni in bi bili več kot sposobni, samostojno ustvariti nekaj podobnega.

Knjigi ni očitati večjih medicinskih napak, ravno tako ne pedagoških, če izvenzamemo hud spodrsalj, ko v nazornem stavku ob rojstvu otroka avtor uradno pribeje, da je porod za ženo hudo boleč proces. Zdi se kot bi slišali biblični rek: »In v bolečinah boš rodila svojega otroka«. To pomeni vsaditi v deklico, ki knjigo čita, ob skrajno neprimeren času, ostrašujočo resnico, da jo čaka za časa materinstva huda bolečina. Ko pa obenem vemo, da je porodna bolečina produkt civilizacije in jo porodničarji sodobnega časa z naravnimi metodami psihoprofilakse zelo uspešno odklanjajo.

Knjiga, kot je pred nami, je namenjena dobri četrtini milijona otrok v Sloveniji. Dosegla pa bo pravi namen le, če jo bodo vzeli v roke in solidno proučili vsi starši in vzgojitelji predšolskih in šolskih otrok. Le tako bodo mogli vsi govoriti enak, nepovržen jezik o večni in nespremenjeni resnici: Kako si prišel na svet!

Knjiga, kot je pred nami, je namenjena dobri četrtini milijona otrok v Sloveniji. Dosegla pa bo pravi namen le, če jo bodo vzeli v roke in solidno proučili vsi starši in vzgojitelji predšolskih in šolskih otrok. Le tako bodo mogli vsi govoriti enak, nepovržen jezik o večni in nespremenjeni resnici: Kako si prišel na svet!

Iz novih poljudnoznanstvenih knjig o pomembnih odkritjih

OB TEMPU DANAŠNJEGA ŽIVLJENJA KOMAJ SLEDIMO HITREMU RAZVOJU TEHNIKE IN DRUGIH ZNANOSTI. PREMALO IMAMO ČASA, DA BI SE LAHKO LAIKI POGLABLJALI V POSAMEZNE ZNANOSTI IN SLEDILI NJIHOVEMU RAZVOJU DO IZREDNIH SPOZNANJ. ZATO SO NAM ZELO DOBRODOSLE KNJIGE, KI NA KRATKO, VENDAR JASNO IN RAZUMLJIVO OBŠTEVILNIH DOBRIH ILUSTRACIJAH OZIROMA FOTOGRAFIJAH NAZORNO ODGOVARJAJO NA NOVA VPRAŠANJA.

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA IMA VSAKO LETO V SVOJEM PROGRAMU VEČ TAKIH IZDAJ, KI SO PISANE TAKO POLJUDNO, DA JIH LAHKO BERE MLADINA IN SI OB NJIH ŠIRI SVOJE ZNANJE IN RAZGLEDA-NOST NA VSEH PODROČJIH. ŽE LANI JE ZALOŽBA S PROSPEKTOM NAJAVILA PET ENCIKLOPEDIČNIH IZDAJ: ODKRITJA IN RAZISKOVANJA, OCEANI, ASTRO-NOMIJA, MATEMATIKA V NASTAJANJU IN MODROST ZAHODA.

Proti koncu decembra je izšla prva od teh knjig. ODKRITJA IN RAZISKOVANJA pisca Franka Debenhama v prevodu dr. Dušana Savnika.

Prijetno pisano podajanje resničnih dejstev o odkritjih in raziskovanjih se začne nekako pred 50.000 leti, ko so ljudje postajali že dovolj spretni izdelovalci orodja, in se sistematično nadaljuje do današnjega prizadevanja pri raziskovanjih.

Seznanja nas z množico drznih moč, ki se niso bali za svoja življenja, ki so odhajali v neznane kraje, in prikazuje tudi slabe strani nekaterih raziskovalcev in zavojalcev. Sla po spoznanju novega je bila vedno gonilna sila vsega napredka.

V knjigi so številni raznovrstni zemljevidi. Skupaj z zemljevidom na prvem in zadnjem veznem listu ima knjiga pet velikih preglednih zemljevidov, ki z obarvanim reliefom prikazujejo tiste dele sveta, ki so jih poznali v letih 150, 1420 in 1550. Na našem planetu je še zmeraj nekaj območij, kamor še ni stopila človeška noga, čeprav so jih že fotografirali iz zraka, npr. pokrajine na Antarktiki, osrednje pogorje na Novi Gvineji, džungelski predel ob Amazonki in v Afriki, z ledom prokrita Grenlandija in severozahodna Sibirija. To so oddaljeni, težko dostopni kraji, ki še čakajo človeka, da jih podrobneje razišče. Nadaljnji zemljevidi prikazujejo postopno prodiranje na posamezne celine; na šestnajstih pa so zarisana pota, po katerih so se ljudstva preseljevala od najstarejših časov. V zadnjem poglavju so po letih — začeni z dosegom znanim prvim namernim raziskovalcem Hano — Feničan iz Kartagine in Ksenofonom iz Grčije — od 470 pred našim štetjem dalje navedeni za vsakega pomembnega raziskovalca zgoščen življenjski podatki, njihova pot pa prikazana z majhno zemljevidno skico.

Ceprav se je način raziskovanja v marsičem predrugačil, še v mnogih predelih na svetu opravijo raziskovalna potovanja peš. Znanstveno delo pa, ki je danes glavni povod in opravilo za raziskovanje (v starih časih je bila to le trgovina), terja velike strokovne priprave — se pravi zbiranje in proučevanje vsega doslej znanega. In danes enako kot v vsej svoji zgodovini ima človek težnje po raziskovanju in odkrivanju novih stvari.

Naslednji dve knjigi izideta v letošnjem letu, in sicer: OCEANI, T. F. Gaskell in drugi — o

ERICH VON DÄNIKEN:

SPOMINI NA PRIHODNOST

(Nerešene uganke preteklosti)

Številne arheološke najdbe, ki jih doslej na videz ni bilo mogoče pojasniti, in številna opozorila v najstarejših človekovih zapisih so vzrok, da je Erich von Däniken pričel vneto raziskovati nerešene uganke preteklosti. Pri tem je ugotovil presenetljiva dejstva, ki bi nas lahko spodbudila, da bi svoje predstave o prazgodovini na novo proučili. Avtor poziva arheologe, kemike, zgodovinarje in druge strokovno usposobljene ljudi, naj se združijo in poskušajo njegove trditve resno in brez predsodkov pojasniti. V votlinah v Kohistanu so odkrili skice, na katerih je vrezan položaj zvezd pred 13.000 leti. Na bolivijski Visoki planoti so izkopali 15.000 let stare lobanjske kosti »desetletni-ka«, ki nikakor niso pripadale nekaki polopici. Z novimi raziskovalnimi metodami z radioaktivnim ogljikovim izotopom C 14 so dokazali, da so tam že pred 30.000 leti živeli ljudje. Ta od-

kritja in najdbe nasprotujejo vsaki navadni zgodovinski razlagi. Za kaj gre?

Erich von Däniken se ukvarja s tem vprašanjem skoraj 13 let. Preletel je nad 100.000 kilometrov, bil v džunglah Srednje Amerike, v Nubijski puščavi, na bolivijski Visoki planoti, kakor tudi na arheoloških najdiščih v Libanonu. O rezultatih teh potovanj je med drugim predaval na 7. kongresu o NLP v Mainzu. Njegovo predavanje, katerega trditve so, kakor pravi celo Werner von Braun, mogoče, je vzbudilo veliko pozornosti. Na kratko rečeno trdi tole: V vseh časih so bili medzvezdni poletniki! Zemljo so že pred tisočletji obiskali vesoljci! »Same nemogoče stvari,« bi mogli reči. Vendar pisatelj more svoje trditve celo podpreti. Tema, o kateri govori Erich von Däniken, leži še vedno v senci nezaupanja in konservativnega gledanja enega dela znanstvenega sveta. Ne glede na to pa so pisateljeva razmišljanja in teze za vsakogar, ki se zanima za naravoslovje, izredno zanimiva in vredna premisleka, ker nas spodbujajo, da razmišljamo o navidezno nemogočem in nedoumljivem.

Knjiga je razdeljena v dvanajst poglavij, od katerih dajemo nekaj zanimivih podnaslovov:

III. poglavje: 1000 let stari zemljevidi — Predzgodovinska letališča — Pristajalne steze za bogove — Najstarejše mesto na Zemlji — Kdaj se tali kamnina itd.

IV. poglavje: Biblija ima prav — Bog, vezan na rok — Mojze-sova skrinja zaveze je bila nabita z elektriko — Vsestransko uporabna vozila bogov v puščavskem pesku — Vesoljski potop je bil vnaprej določen — Čemu so »bogovi« zahtevali posebne kovine.

VI. poglavje: So bili vsi letopisci enako čudnaški fantastični — Vedno znova »nebeško vozilo« — Eksplozija vodikove bombe v pradedni — Kako so brez daljnogledov odkrili planete — nenavaden siriusov koledar itd.

IX. poglavje: Mesta v džungli,

zgrajena po koledarju — Preseljevanje ljudstev kot družinski izlet — Neki »bog« zamudi sestanek — Zakaj so zvezdarne okrogle — Računski stroji v pradedni — itd.

Erich von Däniken je bil rojen leta 1935 v Švici. Od leta 1955 nenehno potuje. Samo v letih 1966 in 1967 je preletel okrog 100.000 km, da bi raziskal vprašanje: Ali so naše prednike obiskala bitja z drugih planetov? S svojo knjigo ne daje dokončnih odgovorov, temveč zastavlja vrsto polemičnih ugotovitev in izziva arheologe, antropologe, fizike, kemike in druge strokovnjake, da bi začeli raziskovati tudi v smeri njegove teze.

Od februarja 1968 do avgusta 1969 je izšel nemški izvirnik njegove knjige v nakladi 350.000 izvodov. Zdaj je delo izšlo pri nas v prevodu Antona Jakopiča.

NAŠ ČUDOVITI SVET POTOVANJE SKOZI ČAS

Edvard Kardelj

Potovanje skozi čas

EDVARD KARDELJ:

Znana resnica je, da je najboljša, res dobra tista literatura za mladino, ki zadovoljuje tudi odraslega bralca. V to vrsto klasično napisanih mladinskih tekstov spada tudi knjiga Edvarda Kardelja »Potovanje skozi čas«. Seveda avtor ni imel literarnih, pisateljskih ambicij, pisal je poljudnoznanstveni tekst, a z okvirno zgodbo o Stefanu, ki ga učenjak Vsemoč na stroju »Casa« vodi skozi zgodovino, je vendarle uporabil nekaj literarni pristop, kar knjigo prijetno oživi ter snov približa mlademu bralcu.

Avtor je v predgovoru k drugi izdaji zapisal, da je bila knjiga zaradi cenzure večkrat pisana v ezopovskem jeziku, to se pravi, da je ideologija dialektičnega ozioroma historičnega materializma podana v nekakšnem simbolu in z nadomestnimi, poenostavljenimi pojmi iz ekonomske teorije. Podnaslov prve izdaje (1934) in druge, povojne izdaje je govoril o »gospodarski zgodovini«. V nekem smislu pa je prav ta podnaslov, če smemo tako reči, »ezopovske«, saj knjižica podaja celotno zgodovino razvoja človeške družbe, pri čemer je gospodarstvo le osnova in okvir, iz katerega raste zgodovina kot celota. Je torej skica, ki hoče biti sinteza.

Tudi naslovi posameznih poglavij so »ezopovski«; dejansko gre za družbenorazvojne dobe po shemi in sekvenci materialistične zgodovinske koncepcije. Poglavje Stefan gre na pot je, kot se razume, uvodno. Slede poglavja: Iz najtemnejših dni — kultura lovcev in zbiralcev hrane v praskupnosti: Prva semena so vržena — kultura poljedelcev in živinorejcev, začetki razrednih struktur, ne pa še formiranih razredov; Gospodarji in sužnji — doba stana rega Orienta in klasične antike,

doba sužnjelastniške sistema; Brazde se poglobljajo — doba fevdalizma; Mesta se širijo — doba kapitalizma; Hiše jim niso nikoli dovolj visoke — doba imperializma; Staremu svetu ni več vrtnice — je pa prikaz delavskega gibanja in njegovega zmagovitega napredovanja in širjenja; sledi poglavje Potovanje se zaključuje kot epilog.

Knjiga je torej spretno, pa tudi nevsiljivo komponirana po zastavljenem konceptu. In morda še nekaj: izšla je leta 1933, ob nastopu Hitlerja. Kardeljeva knjiga je takrat pomenila za mladi rod vizijo neke svetle bodočnosti, ki mora priti, toda vizija bodočnosti skozi — borbo.

dr. Jože Kastelic na tiskovni konferenci pri založbi ob izidu knjige

LASZLÓ DALA:

ROJSTVO STROJEV

— Živimo v svetu strojev, pravi pisec te knjige, Madžar; sprehodimo se med stroji, poziva mladega bralca.

Pripoveduje prav otroku od osmega leta starosti dalje in ga povede iz pravljničnega sveta, kjer je vse čudežno — od čudežnih preprog in čarobnega zrcala, od varovalne obleke ognjene vile in ogenj bruhaajočih zmajev, od letovce hišice do velikanov — v resnični svet strojev. Vse ono čudežno iz časov pravljic je v današnji dobi tehnike že resnično: letala, televizijski zasloni, azbestna oblačila kovinarjev, lokomo-

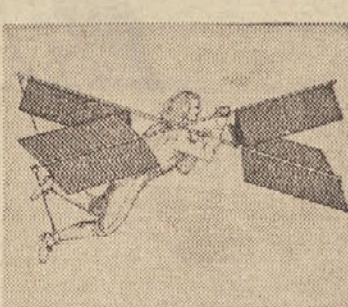
tive, velike tovarne, pekarnice in ladje velikanke, ki se na njih skrijejo kot palček za velikanovo grivo.

Na 94 straneh prikaže z opisi in s številnimi barvnimi slikami razvoj od osnovnih človekovih pomagala do najsodobnejših strojev. Začne s samo človekovo roko — »ni je čudovitejša stvar, kot je roka, in vse, kar si zamišljamo, ustvarjamo s pomočjo rok.« Rokam pa je pomagalo iz dobe v dobo najrazličnejše orod-

je in stroji, ki jih je človek izdeloval. Ostalo pa je še nekaj stvari, ki spominjajo na delo s samo roko, predvsem pri merah: za ped daleč, za pol prsta široko, prgišče češenj, dva komolca dolžine itd.

Knjigo deli na poglavja: »Znanost« primitivnih ljudstev — o prvih orodjih, orožjih in o takratnem načinu življenja.

Rdeči cvet — o izdelkih iz gline ter o prvih risbah, okraških na posodju, orodju in orožju, o

okrasju itd.

Koče in palače — o prvih gradnjah in o velikih gradnjah pri raznih narodih, in o njihovi prehrani takrat.

Čarobne risbe — ko je človek prvič hotel z narisano risbo nekaj dopovedati ljudem — se pravi o nastanku in razvoju pisav.

Prva velika odkritja — o prvih okornih ladjah, ki so se odpravile na pot do neznanih dežel, o prvih daljnogledih, ki so z njimi opazovali zvezde, in o mnogih novih odkritjih.

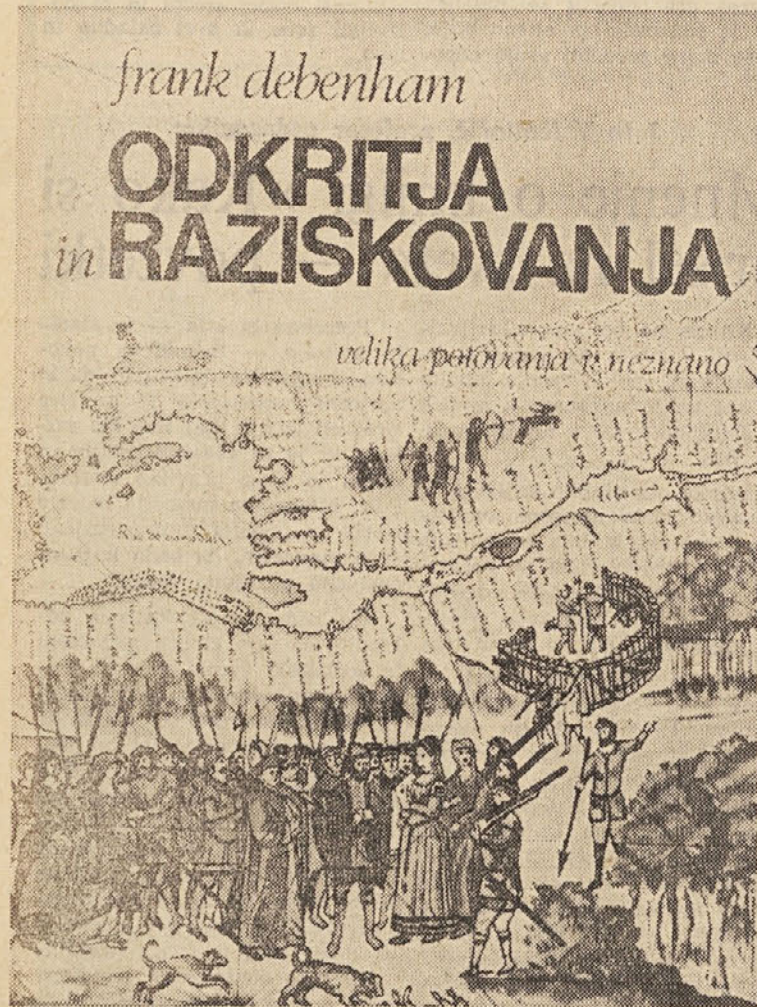
V srednjem veku — ko že vlivajo zvonove, izdelujejo tkanine ter poskušajo tiskati knjige. Parni stroj — z njim se začne pomembno novo obdobje. Dajlje se vrste poglavja: Vladavina elektrike, Osvoboditev hitrosti, Posod in stroji in Človek velikan.

»Stroji grade ceste, stroji črpajo vodo, ladja-bager gradi pristanišča...«

Jedrska fizika je odprla človeku veličastne perspektive s tem, da mu je dala nov vir energije, jedrsko energijo, ki jo vsebujejo atomi v snoveh...

Nekoč bi se zdelo nemogoče, ustvariti umetno morje ali zasaditi vrt sredi puščave. Danes pa vemo, da je vse to moč uresničiti po zaslugi znanosti in strojev. Človek jih obvladuje in omogoča napredek civilizacije. Vse bolj se zdi kot velikan, ki kroti elementarne sile in ustvarja nove vire energije.

Tako, v takem stilu pripoveduje pisec otrokom in jih zelo prijetno in kramljajoče vodi iz starih časov v novega. Delo je prevedla iz francoščine Marija Kovač.

NAJNOVEJŠA
POLJUDNOZNANSTVENA
DELA ZA MLADINO
založbe
MLADINSKA KNJIGA

Edvard Kardelj:
POTOVANJE SKOZI ČAS
Ilustrirana izdaja v zbirki
Naš čudoviti svet.
Format 19 × 27 cm; 96
strani; cena 45 dinarjev

László Dala:
ROJSTVO STROJEV
Ilustrirana izdaja
Format 18 × 24,5 cm; 94
strani; cena 29 dinarjev

Frank Debenham:
ODKRITJA IN
RAZISKOVANJA
Ilustrirana izdaja v zbirki
Pet enciklopedičnih izdaj
Format 22 × 28 cm; 272
strani; prodajna cena 130
dinarjev

Erich von Däniken:
SPOMINI
NA PRIHODNOST
Format 12,5 × 19,5 cm;
195 strani; cena 40 din

NAPREDEK INDUSTRIJSKE PEDAGOGIKE V JUGOSLAVIJI

Ustanovljeno je društvo industrijskih pedagogov

Na Reki je bilo 5. in 6. decembra 1969 že drugo posvetovanje industrijskih pedagogov Jugoslavije. Na programu strokovnega dela so bila naslednja predavanja:

- Aktualni problemi in naloge industrijsko-pedagoške teorije in prakse,
- Industrijsko-pedagoške ideje in stvarnost,
- Pedagoška dihotomija,
- Funkcionalno industrijsko izobraževanje in usposabljanje,
- Integrativne tendence,
- Industrijsko formiranje visokih strokovnih kadrov,
- Znanost in industrijsko izobraževanje,
- Solanje in usposabljanje industrijske operative,
- Industrija in družbeni sistem izobraževanja,
- Akademizem in kontinuiranost industrijskega izobraževanja,
- Izobraževanje, tehnološki in ekonomski napredek,
- Komputerizacija in industrijsko izobraževanje,
- Sociološki aspekti izobraževanja in zaposlovanja.

Ze iz nakazane tematike je razvidno, da se industrijska pedagogika kot specialna znanstvena pedagoška disciplina, ki obravnava vzgojo in izobraževanje z vidika dela, ukvarja z vso sodobno problematiko usposabljanja stro-

PRIPIS K PISCHLOVI »ZGODOVINE UMETNOSTI«

Kakor je izid »Zgodovine umetnosti« Gine Pischel dobrodošlo delanje in pomembno zlasti za našo pedagogiko, ki se želi spoznati s tokovi umetnostnih pojmov. Avtorica je naša nekaj kritičnih besed. Tri knjige zaobjemajo kronološko izbrano snov od prazgodovine umetnosti do abstrakcije XX. stoletja. Po zamisli je »Zgodovina umetnosti« namenjena prvenstveno onim, ki se želijo seznaniti z zgodovinskim razvojem umetnostnih pojmov. Avtorica je naša posrečeno sorazmerje med zapisan besedo in slikovnim gradivom. Nedvomno je tako uspešnost tem bolj važna glede na izdajniški namen. Seveda se je sprito obilnega slikovnega gradiva avtorica morala omejiti le na tiste bistvene, ne- pogrešljive pojave, ki dajejo rdečo nit v razvoju umetniške ustvarjalnosti. Pri slikovnem gradivu je simpatično, da je večji del slik v barvah, in to kar solidnih; črno-belih reprodukcij pa se je avtorica poslužila zlasti pri arhitekturi in deloma pri kiparstvu. Zaradi velikosti posameznih reprodukcij segajo le-te na šestih na dve strani. Evidentno temeljni na znanstveni osnovi, vendar je Pischlova znala ubrati poljuden, obče razumljiv način tolmačenja, kar je delu le v prid.

Očitno je, da je »Zgodovina umetnosti« Pischlove napisana prvenstveno za italijanskega bralca, saj si je tako lahko razložimo, da je prepoznala umetnost, ki je nastala v Italiji, o čemer se brž prepričamo, če primerjamo že obseg grške in rimske umetnosti, da ne govorimo o renesansi Juga in Severa. Italijanska gotika je precej bogata, zapletena, čeprav je ta smer pri nas, katerih drugih narodov, bolj izrazita, bitna, tako močnejša gotika fliščlova sploh ne upošteva, čeprav njen vpliv sega v srednjo Evropo. Pri bizantinski umetnosti bi avtorica pa morala upoštevati več slovan- skih umetnin, tudi z jugoslovanskega področja črnska umetnost je zgolj nakazana. Moderni tokovi XX. stoletja so ekornome predstavljani, kot bi lahko bilo. Zdi se, da Pischlovi ni znana literatura zadnjih desetletij o nekaterih umetnostnih strujah kot npr. kubizem, abstraktna umetnost, seer bi pri kubizmu soupoštevala npr. češki kubizem, kjer je treba omeniti Gutajunda in morda Čap- uetvati prvi abstraktni akvarel, je František Kupka ustvaril prvo ab- straktno olje. Hiba Pischlove »Zgo- dovine umetnosti« je razvidna: za- nemarila je tisto slovanstvo umet- nosti, ki po svoji izvornosti ali modi ni v krog evropskih umetnostnih dosežkov. Če izvzamemo to dejstvo, pa je treba ugotoviti, da je lahko »Zgodovina umetnosti« tudi šolsko zelo uporabno delo, morda celo izred- no posrečeno glede skrbno prebrane- ga slikovnega gradiva in skoncentri- rane razlage, ki pa ni nikoli pusta — seveda pa velja ugotovitev za vsa področja, ki niso deležna kritike. Pischlovo odlikuje tudi smisel za bi- stveno, marsikomu bo simpatično, da ne najti sodobnih aspektov, ko se zadržuje v umetnostno preteklost in jasno pove o potiki in cukrenosti sam, kjer ji je to tuje kot sodob- nomu človeku. Čeprav so tako vmes prinesli esejističnega, pa to ne po- moti, da se je Pischlova oddaljila od znanstveno začrtane zamisli ce- lone »Zgodovine umetnosti«.

Ne bo odveč še beseda o prevo- du Janka Modra. Kakor je njegovo mesto med našimi najvidnejšimi prevajalci in je na jezikovnih po- dročjih gotovo najbolj vsestranski, da se pri »Zgodovini umetnosti« ne bi mogel izogniti nekaterim ugovor- om. Tako so nekateri umetniški objekti, naslovi ipd. podani v do- mači izpeljavi, npr. »soočina«, kar ne zaobjame iste razsežnosti kot »meta«, »invalidsko« cerkev bi ve- ljalo nasloviti tako, kot jo naslav- lja Francozi, kajti v tem pogledu bi morala obveljati mednarodna praksa, da umetniški objekti obdi- zajo svoj originalni, nacionalni na- slov. Se nevedeje je tam, kjer so spremenjena imena, v praksi bi lah- ko nastal nesporazum, če ogledo- valec ne bi vsaj malo obvladal tu- jeje jezika. Ponekod pa je nepo- trebno ostalo slikarsko delo z ne- prevednim naslovom, npr. pri Gau- guinu »La belle Angèle« »Never- more«, »Et l'or des leuurs« »corps- ipd. Seveda pa ne velja govoriti o teksto- vernem prevodu, kjer se je pre- vajalec kar se da skrbno izogibal delovnih rabi, tako značilni v ita- lijanski, in je ponudil lep prevod. Nekaj zapazanih ob Pischlovi »trilogiji« želja prispevati k jasnej- ši podobi nekaterih proble- mov, s čimer pa gotovo »Zgodovina umetnosti« ne izgubi mlakavnosti; kljub navedenim pomankljivostim je lahko vrednost interpretacij Pischlo- ve kakovostna in dobrodošla.

Igor Gedrih

kovnih kadrov predvsem za po- trebe industrije.

Prav zaradi naglo razvijajoče se naše industrije, nenehnih no- vosti na področju tehnoloških po- stopkov, ki povzročajo in zahte- vajo dinamiko v delitvi dela, si tudi industrijska pedagogika v Jugoslaviji počasi, toda vztrajno utira pot. Njen začetek sega v leto 1953, ko je republika Hrvat- ska ustanovila na Reki Višjo pe- dagoško šolo z naloge, da vzgaja učitelje za pouk strokovnih pred- metov na strokovnih šolah. Devet let za tem, to je 1962, je prera- sla v Visoko industrijsko pedago- ško šolo. Odslej pripravlja prvo in drugo-stopenjske inženirje strojništva, elektrotehnike, mate- matike, fizike, diplomirane indu- strijske pedagoge, učitelje praktičnega pouka in organizatorje pouka teorije in prakse. Učni pro- grami so sestavljeni tako, da do- bijo vsi profili temeljito pedago- ško izobrazbo.

V minulem letu so odpravili stopenjski sistem in uvedli kon- tinuiran študijski program.

Kot edina tovrstna izobraže- valna institucija v Jugoslaviji pa šola ne daje samo ustrezne stro- kovne in pedagoške izobrazbe učiteljem Hrvatske, temveč vseh republik. Tako je iz Slovenije že diplomiralo doslej, mimo ostalih strokovnih učiteljev, okoli 15 in- dustrijskih pedagogov, ki delajo na strokovnih šolah pa tudi na Zavodu za šolstvo.

Zaradi izredne dinamike na področju strokovnega izobraževa- nja in problematike, ki jo ta raz- voj pogojuje, je nastala potreba, da se industrijski pedagogi, sedaj jih je že okrog 200 v Jugoslaviji, organizirajo. Tako je bilo 6. de- cembra 1969 ustanovljeno Dru-

štvo industrijskih pedagogov Ju- goslavije, kateremu predseduje dr. Martin Petančič. Za prvega podpredsednika pa je bil izvoljen tov. Drago Glogovšek, vodja sek- torja za strokovne šole na Zavodu za šolstvo SRS.

Osnovne naloge društva so naslednje:

- uveljavljanje enotnega kon- cepta industrijske pedagogike v Jugoslaviji,
- koordinacija dela pri na- daljnjem razvijanju industrijske pedagogike,
- afirmiranje industrijske pe- dagogike v teoriji in praksi,
- organiziranje strokovno iz- popolnjevanje,
- aktivno sodelovanje na vseh področjih vzgoje in izo- braževanja strokovnih kadrov,
- dopisovanje v strokovne časopise in revije, predavanja,
- delati na znanstvenih in proučevalnih nalogah.

— sodelovanje s pedagoškim in andragoškim društvom.

Branimir Lorenčič

Nov vrtec v Šempetru pri Novi Gorici

Pred nedavnim so odprli v Šempetru pri Novi Gorici novo vzgojnovarstveno ustanovo.

V njej je prostora za 120 otrok, varstva pa je deležno le 18 % otrok, starih od 3 do 7 let. Grad- nja sodobnega poslopja je stala 1.430 milijonov din, kar bo obči- na odplačala kreditni banki v petih letih.

Odprtje tega vrtca pomeni, da so se za otroško varstvo na go- riškem območju začeli boljši ča- si. Praviijo, da bodo kmalu zgra- dili tudi otroški vrtec v Novi S. S.

Dramski krožek v Litiji

Po nekaj letih je začel v litij- ski osnovni šoli Dušan Kveder- Tomaž zopet delati dramski kro- žek. Zanimanje za tovrstno de- javnost je bilo med otroki že ves čas precejšnje, saj želijo igrati kar precej otrok. Na odru pa lahko pokažejo vse svoje sposobnosti le tedaj, če sodelujejo v dobro or- ganiziranem dramskem krožku. To šolsko leto, ko smo litijski dramski krožek ponovno oživili — bolje na novo ustanovili, sta prevzeli vodstvo tovarišici Marija Praunseisova in Olga Gradiškova. Tovarišica Praunseisova se je ju- lija udeležila seminarja za reži- serje v Kopru. Za naloge si ni zadala samo uprizoriti igrice ob koncu šolskega leta, temveč tudi to, da bo vodila otroke od ritmi- ke, mimike, dikcije in drugih elementov do prave uprizoritve.

Delo s 40 otroki — toliko se jih je namreč prijavilo v krožek — pa je hkrati zanimivo in na- porno. Medtem ko so nekateri učenci nadarjeni in je delo z nji- mi lahko, imajo drugi veliko ve- selja do igranja, pa manj nadar- jenosti. Močnost, da nastopijo, pa je treba dati vsem.

In potem — prva predstava. Prvikrat pred javnostjo. Pripra- vijo se igrice Marjanice Ručigaje- ve Dedek Mraz in škratje. Igra- ca je po vsebini preprosta, raz- umljiva tako, da so jo tudi mlajši sprejeli z navdušenjem. Predstava je bila novoletno dar- lo litijskim otrokom, člani dram- skega krožka pa so gostovali tudi na Vačah, v Hotiču, Jevnici in Dolah pri Litiji.

Gledalci so mlade amaterje na- vdušeno sprejeli. Premišljena re- zija je skušala iz igralcev izvabi- ti čimveč. Nekateri so bili prav odlični (Edi Gril, Lidija Gril, Mi- tja Borštnar in Jasmina Primo- žič). Plesni dodatki so bili skrb- no pripravljeni, škoda le, da ni bilo glasbene spremljave. Sceno je pripravil predmetni učitelj li- kovnega pouka Polde Mihelič; bi- la je lepa in učinkovita. Okusne kostume sta izdelali tovarišici sa- mi. Tako sta bili režiserki, kostu- mografini, maskerki, šepetalki in še marsikaj. Skratka, veliko dela pa tudi velik uspeh. Celo skupin- ske prizore (teh je bilo posebno veliko) so izvedli učenci brezhib- no. Gotovo je, da zaslužita tova- rišici za svoje poštrevno in uspešno delo vse priznanje.

Naj sklenem s problemom, o katerem bi bilo treba enkrat po- drobneje spregovoriti: vsaka zu- najšolska dejavnost zahteva veli- ko truda, idealizma, prostega ča- sa pa tudi mnogo sposobnosti. Vprašujem pa se, ali znamo po naših šolah resnično ceniti ljudi, ki so pripravljeni svoj prosti čas deliti z otroki. Včasih se mi zdi, da smo tudi malo površni, pre- malo pozorni do dejavnosti, ki jih na šoli opravljajo le nekateri. Materialno jih ne moremo nagra- diti nikdar dovolj. Verjamemo lahko le to, da delajo iz ljubezni do otrok in določene dejavnosti. Vsa uspehi, ki ga pri tem dose- žejo, pa je uspeh šole: vseh nas torej. Kako čudno...

Miloš Djukić

ŠOLSKE DELAVNICE TEHNIŠKIH ŠOL

(Nadaljevanje s 4. strani)

ji, kakršne uporabljamo v šolskih delavnicah, pa so pri nas zelo dra- gi. Težko jih dobimo, zato je tudi obnavljanje edini izhod.

Za šolske delavnice je značil- no, da mora biti pri praktičnem pouku na voljo zelo veliko stro- jev in naprav, raznih instrumen-

tov in orodja, kar pomeni seveda tudi veliko denarja. Ta »višja si- la«, kot pravi L. Zemljak, pa je bila doslej premalo odvisna od prizadevanja in kakovostnega dela članov delovne skupnosti šole.

Poglejmo na primer samo tale podatek: v primerjavi s predvoj-

Na osnovni šoli v Kočevju uspešno deluje vokalna skupina Do-re-mi, ki pod vodstvom glasbenega pedagoga Ivana Staniča nastopa na proslavah v šoli in tudi drugod. Za konec šolskega leta nameravajo pripraviti celo samostojen koncert. (Foto: F. Brus)

Ali lahko naučimo otroke brati že pred vstopom v šolo?

Razredničarke 1. razreda os- novne šole opažajo, da znajo ne- kateri otroci brati že pred vsto- pom v šolo.

Ce se podrobneje pozanimajo za te otroke pri njihovih starših, navadno ugotovijo, da so se otroci nekako sami od sebe naučili bra- ti, ne da bi jih starši k tej dejav- nosti posebej silili. Pomagali so jim le, če so otroci sami iskali pomoč, mogoče so jih včasih tudi pohvalili in jih vzpodbujali.

Otroci radi posnemajo. Oče bere časopis ali revijo. O vsebini se pogovarja z materjo. Seveda, otroka sprva natisane besede še ne zanimajo, bolj jih privlačijo slike, posebno še, če so lepo bar- vane. Golo pripovedovanje jih tudi ne zadovoljuje popolnoma. Raje sami listajo po revijah in slikanicah. Kmalu ugotovijo, da tisti črni znaki, urejeni v manj- še in večje delce, povedo dosti več od ilustracij. Zato se začno zanje zanimati in tako spontano in samoiniciativno odkrivajo svet

napisane besede, skratka učijo se brati. Mislim, da bi bilo zgrešeno, če bi otroke k tej dejavnosti si- lili. Najbolje je, da otrok sam po- kaže interes. Lahko pa ga mu tu- di vzbudimo in razvijamo. Otro- ku se želji tudi pomagamo. Ko zna recimo prebrati naslove v časniku z velikimi tiskankami, mu starši lahko kupijo primerno slikanico s krajšimi besedili.

Zadnja leta uporabljajo po šo- lah pri pouku branja globalno — analitično metodo, ki je zasnova- na na dejstvu, da otrok zazna- va celo besedo. S to metodo lažje in hitreje naučimo brati otroke v osnovni šoli in bi bilo dobro, če bi bili z njo seznanjeni tudi star- ši. Od besed vodimo nato otroke — po analitični metodi — k spo- znavanju posameznih črk, saj se v besedah pogosto ponavljajo. Ze poznane črke otroci vežejo v nove besede in stavke. Pripovedovanje pravljic, raznih zgodbic in zani- mivosti, gledanje slik in sličic itd. — vse to lahko vezemo na pouk branja.

Ob desetih sličicah raznih do- mačih in tujih živali bi npr. otro- ci lahko spoznali celotno veliko in malo tiskano abecedo. Sličice bi ponazarjale sledeče domače in tuje živali: KRT, ZABA, GAD, OVCA, MACKA, KOKOŠ, PU- RAN, FAZAN, SLON, HIJENA (črka A je v teh besedah vsebo- vana 10-krat, K, V in O 4-krat, R 2-krat, ostale črke pa po enkrat). Na strani s sliko bi bilo ime ži- vali, natisneno z velikimi tiskani- mi črkami na rumeni podlagi, na zadnji strani pa z malimi tiskani- mi črkami, morda na rdeči pod- lagi. Od sličic bi odrezali spodaj natisnana imena živali in tako lo- čili oba dela. Učenci bi lahko po- tem, ko so spoznali ob zgodnicah vse živali in se naučili tudi brati, tekmovali posamezno ali po sku- pinah v vstavljanju pravih imen pod sličice, istočasno pa bi učitelj preverjal znanje. Besede in črke lahko otroci oblikujejo s pomočjo plastelina, pišejo na ta- blo itd.

Mogoče bi po tem programu učenja branja, ki bi ga začeli uvajati v otroških vrtcih že s tret- jim ali četrtim življenjskim le- tom, lahko večini otrok pomaga- li k hitrejšemu duševnemu raz- voju. To metodo bi lahko tudi kasneje s pridom uporabljali v I. razredu os. šole, saj vemo, da je razmeroma majhen odstotek otrok tako srečen, da lahko obi- skuje otroške vrtce in si s tem zagotovi dobro startno osnovo za kasnejše napredovanje v osnov- ni šoli.

Ivan Novak

Med knjigami in revijami

MOJ MALI SVET. Pred nami je zaključen prvi letnik revije za vrtičkarje, rejce malih živali in ljubitelje narave. Obširno stvarno in imensko kazalo je priloženo le- tošnji, prvi številki drugega letni- ka. Obete, ki jih je uredništvo zastavilo lani, ko je revija začela izhajati, je izpolnilo doslej v pol- ni — meri, tako da letnik lahko označimo kot eno najbolj uporab- nih knjig za naše šole, učitelje in šolarje, ne samo za tiste, ki se aktivno ukvarjajo z živalmi ali cveticami, marveč tudi za one, ki jim o tem zadostuje že samo branje in opazovanje narave. Bilo bi preobširno, če bi hoteli vsaj približno naštet vso pestrost gra- diva, zajetega v kazalu, zato pri- poročamo, da si tudi tisti, ki še niso naročniki, ogledajo letošnjo januarsko številko. Po didaktični plati tvori revija bogato, praktič- no dopolnilo pouku prirotopisa, spodbuja k samostojni izvenšolski dejavnosti učencev, vsebuje lite- rarno zaokrožene slike iz življe- nja v naravi, uporabna pa je še kot dober, stalno se dopolnjujoč priročnik za tekoče potrebe. Zato

zasluži, da si prek šol utira pot tudi v domove učencev.

Smid: Zbirka zadataka iz mate- matike, založba Šolska knjiga Zagreb, je za 5., 6. in 8. razred osnovnih šol spet na razpolago. Deloma v ponatisu, deloma v novi izdaji. Za sedmi razred bo pred- vidoma izšla še pred koncem tek- šolskega leta.

Upoštevaloj dejstvo, da gre pri vseh roditijskih sestankih za iz- redno občutljivo interakcijo med učiteljem, ki sestanke vodi, in star- ši njegovih učencev, se lahko pri- peti, da se nam kaj ponesreči, kar prepotrebno sodelovanju ni v prid, ali pa mu utegne celo škoditi. Uteguje se zgoditi, da v naših for- mulacijah nismo dovolj jasni, da se ne znamo dovolj dobro približati ni- voj preprostih kmečkih in delav- skih staršev, da na podlagi podza-

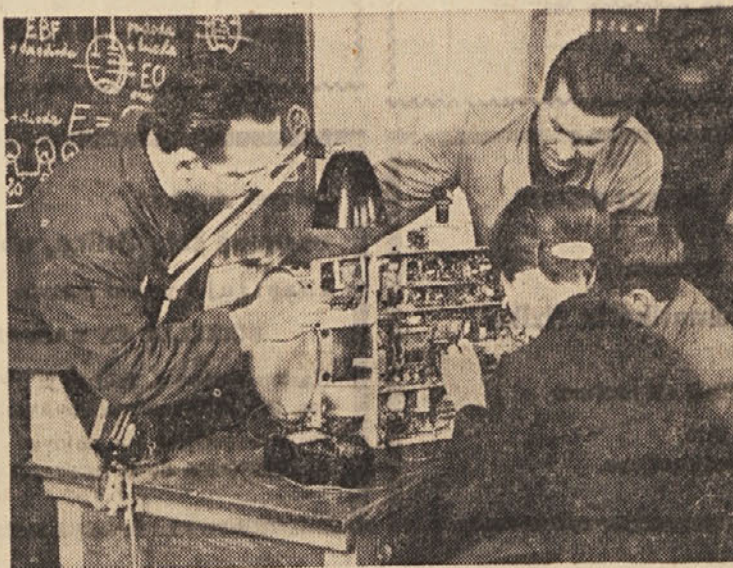
roditijski sestanki, ki jih glede na njihov namen poznamo več vrst, so ena izmed najvažnejših in naj- običnejših oblik sodelovanja star- šev in šole.

Učiteljevaloj dejstvo, da gre pri vseh roditijskih sestankih za iz- redno občutljivo interakcijo med učiteljem, ki sestanke vodi, in star- ši njegovih učencev, se lahko pri- peti, da se nam kaj ponesreči, kar prepotrebno sodelovanju ni v prid, ali pa mu utegne celo škoditi. Uteguje se zgoditi, da v naših for- mulacijah nismo dovolj jasni, da se ne znamo dovolj dobro približati ni- voj preprostih kmečkih in delav- skih staršev, da na podlagi podza-

Kako ocenjujete danes, po de- setih letih, uvajanje proizvodnega dela v izobraževalno vzgojni pro- ces? — »Kombinacija izobraže- valnega vzgojnega in proizvodnega dela pomeni veliko več naporov in odgovornosti uprave zavoda in vsega učnega zbora. V zadnjih le- tih pa se komercializacija praktič- nega pouka tako stopnjuje, da zmanjšuje kakovost izobraževal- nega dela in preveč obremenjuje delovni kolektiv.«

Dijaki so se naučili ravnati go- spodarno z materialom, orodjem, stroji in drugimi delovnimi sred- stvi. Svoje izdelke oblikujejo pri- zadevno, z večjim čutom odgovor- nosti. In zato lahko v šolskih de- lavnicah brez pretiravanja potr- dijmo, da je bil praktični pouk — glede na možnosti in minulem de- setletju več kot dober.

MARJANA KUNEJ

Praktičen pouk na oddelku za šibki tok

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

VPRAŠANJE:
B. H. iz Maribora je strokovni učitelj in si mora do 1972. let pridobiti ustrezno višjo izobrazbo in tudi opraviti strokovni izpit. Sprašuje, če lahko opravi strokovni izpit predno bo pridobil ustrezno višjo izobrazbo?

ODGOVOR:
Po pravilniku o strokovnem izpitu učiteljev in vzgojiteljev (Ur. l. SRŠ, št. 24/69) lahko opravljajo strokovni izpit tudi strokovni učitelji, ki opravljajo vzgojno-izobraževalno delo poln ali najmanj polovičen delovni čas. Strokovni izpit se opravlja v času od 1. oktobra do 31. maja, prijave pa se oddajo pisмено pri ravnatelju šole, kjer kandidirajo. Prijavi je treba priložiti evanđel prepis spričevala oziroma diplome o končanem študiju. Izpitna komisija pa na podlagi prijave odloči, ali lahko kandidat opravlja strokovni izpit.

Ce ste torej strokovni učitelj in imate že potrebno izobrazbo za opravljanje vzgojno-izobraževalnega dela, lahko strokovni izpit opravite pred pridobitvijo ustrezne višje izobrazbe.

VPRAŠANJE:
S. M. je učitelj razrednega pouka, a od leta 1963 poučuje v tehnični pouk na višji stopnji

GOSTINSKA ŠOLA CELJE razpisuje delovno mesto za — **UČITELJA EKONOMIKE IN STROKOVNEGA RACUNSTVA**
Pogoj: P — ekonomist

Svet osnovne šole PRIMOŽA TRUBARJA VELIKE LAŠKE razpisuje prosto delovno mesto — **UČITELJA ANGLEŠKEGA JEZIKA** za določen čas (od 1. januarja do 30. junija 1970)
Pogoj: predmetni učitelj Stanovanja ni.

POSEBNA OSNOVNA ŠOLA HOMEČ razpisuje — **2 PROSTI DELOVNI MESTI DEFEKTOLOGOV-ORTOPEDAGOGOV** za določen čas od 1. 2. 1970 do 30. 6. 1970
Pogoj: diploma ali absolutni PA
Rok prijave 14 dni po objavi.

OSNOVNA ŠOLA MILOŠA LEDINEKA CRNA NA KOROŠKEM razpisuje delovno mesto — **UČITELJA ZA RAZREDNI POUK** na podružnični šoli Koprivna, za nedoločen čas
Nastop službe takoj.
Na razpolago je samsko stanovanje.

Svet šole Osnovne šole Primoža Trubarja Laško razpisuje prosto delovno mesto — **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA NA PODRUŽNIČNI ŠOLI BREZE**
Nastop službe z začetkom drugega polletja. Prijave pošljite do 24. januarja na naslov: Svet šole Osnovne šole Primoža Trubarja Laško.

Zavod za diagnostiko in razvrščanje otrok z motnjami vedenja in osebnosti
Prehodni mladinski dom v Ljubljani, Jarška 36 vabi k sodelovanju — **DIPLOMIKANE ORTOPEDAGOGE** — **DIPLOMIKANE PEDAGOGE** — **DIPLOMIKANE PSIHologe** — **DIPLOMIKANE SOCIALNE DELAVCE** — **UČITELJE** — **ABSOLVENTE TEH STROK, KI BODO DIPLOMIRALI V LETU 1970**

ki imajo veselje do vzgojnega dela z moteno mladino in se želijo usposabljanje za socialno-pedagoško, diagnostično in terapevtsko delo.
Možnosti zaposlitve so v strokovnih službah, vzgojnih skupinah in osnovni šoli.
Nastop dela po dogovoru.
Poskusno delo 3 mesece.
Nudimo vam zanimivo delo, možnosti strokovnega izpopolnjevanja na delovnem mestu ter sodelovanje pri strokovnih in raziskovalnih dejavnostih zavoda.
Prošnje sprejema razpisna komisija 15 dni od objave razpisa.

osnovne šole. Sprašuje, če ima pravico poučevati tehnični pouk še po letu 1972?

ODGOVOR:
Po 67. členu ZOS si morajo učitelji, ki nimajo izobrazbe ustrezne stopnje, ki se zahteva za delovna mesta, na katerih opravljajo vzgojno-izobraževalno delo ob uveljavitvi tega zakona, najpozneje v 5 letih od uveljavitve tega zakona pridobiti zahtevano izobrazbo; v obratnem primeru pa ne smejo opravljati dela na teh delovnih mestih.

Strokovni učitelji, ki poučujejo predmetne telesna vzgoja, glasbeni, likovni in tehnični pouk ter gospodinjstvo in so imeli na dan 3. maja 1969 najmanj 10 let učno-vzgojno prakso v tej stroki, lahko ostanejo na delovnih mestih, kjer so dotlej delali.

Glede na povedano ne boste mogli po letu 1972 poučevati tehničnega pouka, v kolikor si ne boste pridobili ustrezne izobrazbe.

VPRAŠANJE:
M. R. navaja, da je učenec, ki je sedaj star 15 let, dopolnil šolsko obveznost. Ze peti razred je obiskoval dvakrat in napredoval v šesti razred z negativno oceno iz angleškega jezika. Šesti razred je obiskoval že drugič in imel konec leta tri negativne ocene (slovenski jezik, angleščina in matematika). Tako je uspešno končal le 4. razred. Odločil pa je obisk šestega razreda v tretje.

Zanima se, kakšne možnosti ima ta fant, da bi dokončal vsaj šesti razred in tako imel kakšno možnost za zaposlitev ali uk?

ODGOVOR:
Ker je učenec že dopolnil obvezno šolanje na osnovni šoli, ki traja osem let, in dopolnil že 15. leto starosti, lahko obiskuje osnovno izobraževanje odraslih, ki ga lahko organizira osnovna šola v smislu 41. člena ZOS. Po 2. odstavku 41. člena ZOS pa lahko oče, ki ni več šolobavezen in ni končal osnovne šole, dela izpit iz učne snovi osnovne šole kot izreden učenec. Ravatelj šole mu lahko dovoli, da obiskuje pouk iz posameznih predmetov. Tak izpit lahko dela na vsaki osnovni šoli. Čas izpita in izpraševalce določi šola, kjer se prijavi za opravljanje izpita. V tem primeru plača izpraševalce učenec oziroma njegovi starši.

VPRAŠANJE:
M. A. je na bolezenskem dopustu, ki ji bo potekel 31. 1. 1970, ko bo imela 21 let pokojninske dobe in bo morala prosi, zaradi bolezni, za predčasno upokojitve. Zanima jo, za predčasno upokojitve.

1. Ali bodo računali za pokojninsko osnovo 3. ali 5-letni popreček?

2. Ali bodo pri 3- ali 5-letnem poprečku upoštevali pokojninsko osnovo za zadnje leto zadnje redno plače ali nadomestilo za redno plačo?

3. Koliko odstotkov bi z 31 pokojninskih leti znašala pokojninska osnova?

4. Ali bi bila ugodnejša invalidska upokojitve?

ODGOVOR:
1. Po 30. členu temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju se vzame za izračun pokojninske osnove povprečni mesečni znesek osebnih dohodkov, po katerih je bil zavarovanec zavarovan v katerikoli zornih 5 letih zavarovanja v zadnjih 10 letih zavarovanja ali v katerikoli 10 letih zavarovanja. Obdobje, v katerem naj se upošteva osebni dohodek za upokojitve pokojninske osnove, lahko določi le zavarovanec sam in sicer mora določiti, ali naj se vzame pet let zavarovanja in katerih zaporednih pet let, v obdobju zadnjih deset let zavarovanja, ali pa naj se vzame deset let zavarovanja in katerih zaporednih deset let zavarovanja. Triletno poprečje torej ne pride v poštev, če se osebni dohodek treh let, razen za 1968, in 1969, leto valorizira, vendar tako, da pokojninska osnova ne more biti večja kot je poprečje osebnih dohodkov zadnjih dveh let povečano za 5 odstotkov.

2. Po 6. in 7. členu temeljnega zakona o osebnem dohodku, ki je podlaga za izračun pokojninske osnove in osnove za plačevanje prispevkov za socialno zavarovanje delavcev (Ur. l. SRŠ, št. 20/66), se vzame za izračun pokojninske osnove za čas, ko je bil delavec odsoten

z dela zaradi začasnih zadržanosti od dela (bolezni ipd.), v smislu zakona o zdravstvenem zavarovanju osnove, od katere mu je bilo obračunano nadomestilo osebnega dohodka po omenjenem zakonu. Torej se vam bo štel v pokojninsko osnovo za zadnje leto osebni dohodek, od katerega je bilo odmerjeno nadomestilo.

3. Po 34. členu temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju vam s pokojninsko dobo 31 let gre pokojnina v višini 77 odstotkov od pokojninske osnove.

4. Vsekakor pa bi bila ugodnejša invalidska upokojitve, v kolikor izpolnjujete pogoje zanjo.

Končno pa je treba še pripomniti, da velja zgoraj od 1. do 3. bovedano le pod pogojem, da ste že stari 55 let, v nasprotnem primeru pa se pokojninska osnova zmanjša za vsako leto za 1,33 odstotka.

Janko Brunet, dipl. iur.

(Pripomba uredništva Prosvetnega delavca: Prosimo naročnike našega lista, da upoštevajo naslednje: naš pravi svetovalec tov. Janko Brunet daje odgovore na vprašanja pravne narave le preko rubrike v Prosvetnem delavcu Vprašanja in odgovori. Po pošti ne odgovarja.)

Problematika zunajšolskega izobraževanja

Izvršni odbor republiške konference SZDL Slovenije je na seji 19. decembra lani obravnaval vprašanja, ki zadevajo zunajšolsko izobraževanje, in poudaril odvisnost našega prihodnjega razvoja od uspešnega reševanja teh vprašanj. Problematiko zunajšolskega izobraževanja je potrebno urejati načrtno in v skladu z dol-

goročnim razvojem SR Slovenije, z razvojnimi programi delovnih organizacij v gospodarstvu in drugih, predvsem pa v povezavi z nadaljnjim oblikovanjem celotnega šolskega sistema. Osnutek zakona o organizacijah, ki se poleg šol ukvarjajo z izobraževanjem, pomeni začetek prizadevanj in procesov v sistemskem urejanju tega področja.

Izvršni odbor je opredelil tudi dolgoročne naloge organizacij Socialistične zveze na tem področju. Poudaril je izreden pomen izobraževanja v delovnih organizacijah, predvsem v gospodarskih, in razvoj družbenega izobraževanja. Financiranje teh oblik izobraževanja naj ne temelji samo na proračunski osnovi, ampak naj bo povezano z dejanskimi potrebami in z ustreznimi izračuni prizadev. Pospeševati je potrebno proces povezovanja in združevanja vseh oblik sredstev in možnosti tovrstnega izobraževanja. S tem v zvezi je izvršni odbor priporočil vodstvom občinskih konferenc Socialistične zveze, naj ustanove ustrezne problemske sekcije, ki bodo na osnovi razpoložljivega gradiva in razprav skušale oceniti stanje na svojem področju in ob sodelovanju predstavnikov delovnih organizacij izoblikovati naloge ter se zavzeti za njihovo uresničitev.

Branko Blenkus

Nov učni načrt smučanja

Zbor učiteljev in trenerjev smučanja SR Slovenije je izdelal v samozaložbi nov učni načrt smučanja »Smučanje danes«. Učni načrt obravnava osnovno, nadaljevalno in tekmovalno šolo smučanja. Vsi liki so kratko opisani z metodskimi vajami in opremljeni s skicami. Pri sestavi učnega načrta so sodelovali: Marjan Jeleničnik, Cveto Pavčič in Franc Agrež, vsi z visoke šole za telesno kulturo, ter Aleš Guček in Andrej Tomin. Skice je izdelal Boris Kobal. Ze imena avtorjev nam povedo, da so v novem učnem načrtu zajeta najnovejša dognanja smučarske tehnike in metodike alpskega smučanja, teka na smučeh in skokov. Učni načrt je nepogrešljiv pripomoček slehernemu vaditelju ali smučarskemu učitelju. Prav tako pa ga bo lahko s pridom uporabil vsak smučar.

Knjižico žepnega formata lahko kupite v vseh knjigarnah Državne založbe Slovenije ali pa pri Zboru učiteljev in trenerjev smučanja na Smučarski zvezi Slovenije, Ljubljana, hala Tivoli, Celovška c.

Svet osnovne šole dr. Fr. Močnika Cerkno razpisuje prosto delovno mesto — **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA (I. razred)**, za določen čas

pogoj: učiteljske ali PA prijave sprejema svet šole v 15 dneh po objavi razpisa.

Svet šole na II. gimnaziji v Ljubljani, Šubičeva 1

razpisuje za nedoločen čas prosti delovni mesti

— **UČITELJA ZA MATEMATIKO IN FIZIKO — P**

— **UČITELJA ZA TELESNO VZGOJO** moški program — P

Nastop službe 1. februarja 1970.

Osnovna šola »Lojze Hostnik-Jovo« Gabrovka

razpisuje delovni mesti

— **UČITELJA ZA RAZREDNI POUK**

na zunanji enoti Gradišče (za določen čas od 4. 2. 1970 do 20. 6. 1970)

— **UČITELJA ZA RAZREDNI POUK**

na zunanji enoti Dole pri Litiji (za določen čas od 4. 2. 1970 do 20. 6. 1970)

Na razpolago sta samski stanovanji. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Delovna skupnost osnovne šole Sp. Polskava

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

— **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA** (U ali PRU)

— **UČITELJA ANGLEŠKEGA JEZIKA** (PRU ali P)

— **SOCIALNEGA DELAVCA** (socialni delavec)

Razpisana delovna mesta veljajo za nedoločen čas. Nastop službe 1. 2. 1970 (drugo polletje). Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

SVET OSNOVNE ŠOLE POHORSKI ODRED SLOVENSKA BISTRICA

razpisuje prosto delovno mesto:

učitelja za matematiko in fiziko

za nedoločen čas

Pogoj: predmetni učitelj ali profesor

Nastop dela 2. februarja 1970.

Družinsko stanovanje je zagotovljeno.

Državna založba Slovenije

opozarja na naslednje šolske knjige in priročnike:

Prof. T. Weber:
VAJE IZ ZGODOVINE za 6. razred osnovnih šol 2,00 din

Prof. I. Grobelnik:
VAJE IZ ZGODOVINE za 7. razred osnovnih šol 2,00 din

Prof. T. Weber:
VAJE IZ ZGODOVINE za 8. razred osnovnih šol 2,50 din

Dr. Ferdo Gestrin — dr. Milko Kos —
dr. Vasilij Melik:
ZGODOVINSKA ČITANKA ZA ŠESTI (Odlično dopolnilno čtivo za pouk zgodovine) 9,00 din

V KRA TKEM IZIDE:

Prof. Leopold Petauer:
ZGODOVINA, I. del
za gimnazije in njim sorodne šole
Knjige lahko dobite v vseh knjigarnah, naročite pa jih lahko tudi neposredno pri
DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE
Ljubljana, Mestni trg 26

AKCIJA »PIONIR-PLANINEC«

Podatek, da je od vseh članov, ki so vključeni v Planjski zvez Slovenije (75 tisoč) 12 tisoč pionirjev, pove, da je planinstvo pri nas ena najbolj množičnih organizacij.

Pionirji-planinci so bili doslej sicer člani te zveze, niso pa imeli možnosti, da bi se vključevali v njene akcije. Letos je Planjska zveza pripravila poseben poskus, da bi tudi najmlajši lahko prihajali med mladino in člane. Mentorji — učitelji in mladinci — jih bodo seznanjali z osnovami planinske dejavnosti, z varnostnimi ukrepi v gorah itn. Uvedli bodo tudi znak Pionir-planinec zato, da bodo tudi najmlajšim omogočili pravilno in vsestransko delovanje, da bi jih usmerjali k zdravemu razvedrilu v naravi, jim pomagali izoblikovati navade in potrebe po aktivnem življenju v gorah. Pionirji-planinci si bodo lahko zaslužili bronasti, srebrni ali zlati znak. Za vsakega od teh

je namreč treba izpolniti posebne zahteve, ki so objavljene v knjižici, namenjeni pionirjem planincem. V nji je tudi pravilnik za pionirski planinski znak, slike in beležnica. Na njenih straneh bodo lahko pionirji opisali svoje višje in vse, kar so doživeli nizacij tudi za najmlajše.

PROSVETNI DELAVEC

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRŠ.

zhaja štiriinajstredno med šolskim letom.

Uredja uredniški odbor, odgovorni urednik Drago Ham.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6-II, telefon 315-585.

Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1, telefon 22-284.

Poslani predal: 355-VII.

Letna naročnina: 12 din za posameznike, za šole in druge ustanove 30 din.

Št. tek. računa: 501-8-26-1.

Tiska ČZP Ljudska pravica.

OSNOVNA ŠOLA IZLAKE

razpisuje prosto delovno mesto

— **UČITELJA SLOVENSKEGA JEZIKA**

za določen čas

Pogoj: predmetni učitelj ali profesor.

Razpis velja 15 dni.

DELOVNA SKUPNOST VZGOJNO VARSTVENEGA ZAVODA HRASTNIK

razpisuje prosto delovno mesto

— **VZGOJITELJICE**

SVŠ, za določen čas — nadomeščanje porodniškega dopusta

Nastop službe 5. II. 1970.

OSNOVNA ŠOLA XVI. DIVIZIJE, Dobrna

razpisuje prosto delovni mesti:

— **VZGOJITELJICE**

za predšolsko varstvo otrok: pogoj strokovni izpit

— **PREDMETNEGA UČITELJA ZA LIKOVNI POUK IN GLASBENI POUK**

Na razpolago je samska soba.

Osnovna šola Zibika Pristava pri Mestinju

razpisuje prosto delovno mesto

— **UČITELJA, PRU ALI U, ZA NEMŠKI JEZIK in**

— **UČITELJA, PRU ALI U, ZA MATEMATIKO IN FIZIKO**

za nedoločen čas

Nastop delovnega mesta ob pričetku II. polletja.

Delovna skupnost

osnovne šole Otlica, občina Ajdovščina

razpisuje prosto delovno mesto

UČITELJA ZA RAZREDNI POUK

Nastop službe 4. februarja 1970. Zaposlitev je za nedoločen čas. Preskrbljeno samsko stanovanje.

Prijave pošljite na delovno skupnost osnovne šole Otlica p. Ajdovščina do 3. februarja 1970.